Tweede voortgangsrapportage 2026

gemeente Tiel

TIEL, OKTOBER 2026

Tweede voortgangsrapportage 2026

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Programma's 11

1. Leefomgeving 12

1.1 Openbare ruimte 12

1.2 Verkeer, parkeren en mobiliteit 15

Financiële afwijkingen 19

2. Vitale Stad 21

2.1 Wonen en ruimtelijke ontwikkeling 21

2.2 Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen 26

2.3 Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing 29

2.4 Klimaat, duurzaamheid en energie 32

Financiële afwijkingen 36

3. Mens en Samenleving 37

3.1 Zorg, participatie en zelfredzaamheid 37

3.2 Jeugd en onderwijs 43

3.3 Sport, gezondheid en bewegen 51

Financiële afwijkingen 58

4. Inwoners 59

4.1 Veiligheid 59

4.2 Wijkgericht werken, inwonerparticipatie en regionale samenwerking 69

Financiële afwijkingen 74

Algemene baten en lasten 75

Paragrafen 77

Onderhoud kapitaalgoederen 78

Bedrijfsvoering 81

1. Robuust financieel beleid 81

2. Dienstverlening en gemeentelijke organisatie 83

Inleiding

Voor u ligt de tweede voortgangsrapportage 2026. In deze rapportage informeren wij u over de voortgang van de uitvoering van de begroting 2026 en het coalitieakkoord *2022-2026 Samen door*. Uit de rapportage blijkt dat op de meeste onderdelen de uitvoering volgens planning verloopt en dat we op koers liggen om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de uitvoering van het coalitieakkoord ligt in 2026 de nadruk op invulling geven aan de twee strategische visiedocumenten die eind 2025 zijn vastgesteld: De Toekomstvisie Tiel 2040, inclusief de Schaalsprong om te groeien naar minimaal 50.000 inwoners en Samen Leven in Tiel. Samen vormen deze documenten een stevige en integrale basis voor de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Er zijn in de afgelopen periode al flinke stappen gezet om deze ambities waar te gaan maken.

1. Leefomgeving

Openbare ruimte

De uitzonderlijk warme en droge zomer heeft duidelijk sporen achtergelaten in de openbare ruimte. Veel bomen hebben blad laten vallen en beplantingen zien er dor en verdroogd uit. De financiële schade is gelukkig beperkt en door goede zorg is jonge aanplant grotendeels aan verdroging ontsnapt. Voor diverse bomen heeft dit wel gevolgen voor de vitaliteit. Het is afhankelijk van het weer in de komende jaren of dit goed kan herstellen.

Ondertussen gaan we volop door met het opknappen van de openbare ruimte. De

volgende projecten zijn of worden op zeer korte termijn afgerond: de herinrichting van de binnenstad, de aanleg van de basis voor Park Lingerijck, de openbare ruimte aan de Balije en de renovatie van de Dodewaardlaan. Daarnaast zijn er diverse projecten in voorbereiding en uitvoering.

Op landelijk niveau wordt steeds meer aandacht gevraagd voor klimaat. Op Europees niveau zijn normen vastgesteld die nationaal worden vertaald. Deze zomer heeft duidelijk aangegeven dat er meer aandacht moet komen voor hitte, droogte, water en biodiversiteit. In 2027 gaan we het Tielse beleid op deze onderdelen herijken.

Verkeer, parkeren en mobiliteit

Nog voor het zomerreces is er door de gemeenteraad een nieuw wegcategoriseringsplan voor Tiel vastgesteld. Dit plan is de komende 10 jaar een onderlegger voor de inrichting van ons wegennet. Het zorgt ervoor dat de infrastructuur toekomstbestendig, veilig en logisch wordt ingericht.

Met de eerste financiële toezegging van de gemeenteraad voor het realiseren van de westelijke ontsluitingsweg is er een projectteam opgericht. Dit projectteam is inmiddels hard aan het werk om alle benodigde voorbereidingen te treffen voor het daadwerkelijk realiseren van deze nieuwe ontsluiting van Tiel.

Het openbaar vervoer binnen de gemeente Tiel is verbeterd met de uitbreiding van de buslijnen 48 en 148. Daarvoor zijn ook nieuwe bushaltes verrezen op de bedrijventerreinen Kellen en Medel. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een aantrekkelijker openbaar vervoer en een betere bereikbaarheid van de bedrijven, wijken en voorzieningen in de gemeente Tiel.

Op regionaal niveau is gezamenlijk ingezet op een lobby om de bereikbaarheid van de regio verder te verbeteren, met specifieke aandacht voor de trajecten A2 en A15. Deze inzet moet op termijn bijdragen aan een betere doorstroming en bereikbaarheid van Tiel en de omliggende regio. Ook is er een nieuwe adaptieve strategische toekomstvisie mobiliteit 2050 en een bijbehorend Uitvoeringsprogramma 2027-2032 voor de Regio Rivierenland opgesteld. Beide stukken worden uiterlijk Q1 2027 aan de raad gepresenteerd.

Om het fietsgebruik binnen de gemeente Tiel te stimuleren hebben we de kwaliteit van een groot aantal fietspaden verbeterd. De komende jaren zal het aantal fietsverbindingen blijven toenemen.

2. Vitale Stad

Wonen en ruimtelijke ontwikkeling

We werken verder aan een toekomstbestendig Tiel, met als belangrijke ambitie de groei naar 50.000 inwoners. De focus ligt op het versnellen van de woningbouw en het zorgen voor een goede balans tussen huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen. Op meerdere locaties, zoals het Veilingkwartier, Lingehoven en Passewaaij, zijn concrete stappen gezet in zowel planvorming als uitvoering. Daarnaast werken we aan de woon(zorg)visie en het uitvoeringsprogramma voor de Schaalsprong, die richting geven aan de verdere groei en ontwikkeling van de stad. Het vergroten van de balans in bestaande wijken zoals

de Hertogenwijk, Wadenoijenlaan e.o. en de Binnenstad speelt daarin een belangrijke rol. Hiermee zetten we concrete stappen naar een aantrekkelijke, inclusieve en toekomstbestendige stad.

Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen

We blijven investeren in een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat. Daarbij zetten we in op een sterke en gevarieerde economie. Toekomstbestendige bedrijventerreinen en een levendige binnenstad spelen hierin een belangrijke rol. Met de herinrichting van het centrum is de binnenstad groener, beter toegankelijk en aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en ondernemers. Samen met ondernemers blijven we werken aan een sterk vestigingsklimaat op de bedrijventerreinen. Onze gunstige ligging en de samenwerking met regionale partners blijven hierbij belangrijke uitgangspunten.

Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing

We bouwen voort op de kracht van Tiel als historische en gastvrije stad. Culturele voorzieningen blijven toegankelijk en we bieden ruimte aan evenementen die bijdragen aan de levendigheid en aantrekkelijkheid van de stad, zoals 6000 jaar Tiel. We investeren in het behoud en zichtbaar maken van ons erfgoed en versterken het recreatieve aanbod in zowel de stad als het buitengebied. Door gezamenlijk te werken aan de doorontwikkeling van onze belangrijkste evenementen Appelpop en Fruitfestival versterken we de aantrekkingskracht van Tiel als cultuurstad en recreatieve bestemming. De vernieuwde Waalkade is daarbij een forse verbetering, zowel voor evenementen en recreatie als parkeren voor bezoekers.

Klimaat, duurzaamheid en energie

We werken aan de verduurzaming van woningen, de aanpak van energiearmoede en de verdere ontwikkeling van duurzame energieopwekking. Ook bereiden we het Warmteprogramma voor en werken we regionaal samen aan een toekomstbestendig energiesysteem. Daarnaast stimuleren we circulair ondernemen, versterken we de aandacht voor ecologie en biodiversiteit en werken we aan een duurzame inrichting van de leefomgeving.

Regionale samenwerking

In het kader van regionale samenwerking hebben de gemeenten Tiel en West Betuwe een gezamenlijke bestuursopdracht opgesteld en vastgesteld, met als titel ‘verkenning optimalisatie ontsluiting Tiel-West en Geldermalsen-Oost’. Doel van de bestuursopdracht is om onze huidige mobiliteitsplannen in dit gebied te verrijken (integraler mobiliteitsplan c.q. breder mobiliteitspakket), de samenwerking te verbeteren en gezamenlijke kansen op cofinanciering te vergroten. De uitvoering van deze opdracht is gestart in juni 2026.

3. Mens en Samenleving

Binnen het programma Mens en Samenleving werken we aan het versterken van bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezondheid en participatie van inwoners. Het programma *Samen leven in Tiel*: investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst vormt hierbij het kader voor de verdere ontwikkeling van

het sociaal domein. Daarbij vragen landelijke hervormingen en een toenemende complexiteit van ondersteuningsvragen om een blijvende inzet op preventie, samenwerking en passende ondersteuning dichtbij inwoners.

Zorg, participatie en zelfredzaamheid

We blijven investeren in een sterke sociale basis en toegankelijke ondersteuning. Daarbij zetten we in op de doorontwikkeling van de Sociale Poort, versterking van lokale voorzieningen en het voorkomen van zwaardere zorgvragen door preventie en vroegsignalering. In de afgelopen periode is onder meer de ondersteuning vanuit Ixta Noa voor mensen met een psychische of sociale kwetsbaarheid uitgebreid. Succesvolle preventieve initiatieven zoals Kind aan Huis zijn structureel geborgd en we hebben diverse voorzieningen versterkt om inwoners langer zelfstandig te laten meedoen. Ook werken we samen met partners aan inclusie, bestaanszekerheid, schuldhulpverlening, het tegengaan van eenzaamheid en het ondersteunen van kwetsbare inwoners. Landelijke ontwikkelingen zoals het convenant Stevige Lokale Teams dragen bij aan een verdere versterking van de ondersteuning dichtbij huis.

Jeugd en onderwijs

Voor jeugd en onderwijs staat het vergroten van ontwikkelkansen centraal. Samen met onderwijs en maatschappelijke partners werken we aan een kansrijke start, talentontwikkeling en een sterke pedagogische basis. In 2026 zijn onder andere het jongerenwerk verder uitgebreid, het Talenthouse vernieuwd en de activiteiten binnen en buiten schooltijd versterkt. Daarnaast geven we uitvoering aan de Hervormingsagenda Jeugd en werken we regionaal aan een toegankelijke, effectieve en financieel houdbare jeugdhulp.

Sport, gezondheid en bewegen

We stimuleren een gezonde en actieve leefstijl voor alle inwoners en zetten in op het verkleinen van gezondheidsverschillen. Dit doen we onder andere via het Sportakkoord, preventieve gezondheidsprogramma's en het faciliteren van een breed sport- en beweegaanbod. In 2026 zijn diverse sport- en beweegactiviteiten georganiseerd voor jong en oud, zijn stappen gezet in de ontwikkeling van het Urban Sportpark en zijn inwoners ondersteund via het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds. Ook is verder gewerkt aan de uitvoering van de ketenaanpakken vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en aan initiatieven gericht op mentale gezondheid, leefstijl en preventie.

4. Inwoners

Veiligheid

Het algemene veiligheidsbeeld in Tiel blijft op hoofdlijnen stabiel. Het totaal aantal geregistreerde politie-incidenten steeg licht. Binnen dit beeld zijn enkele opvallende ontwikkelingen zichtbaar. De druk op het zorg- en veiligheidsdomein blijft verder toenemen. Het aantal meldingen van personen met onbegrepen of verward gedrag steeg. De complexiteit van problematiek neemt toe, mede door de druk op de kwaliteit en capaciteit bij zorgpartners, met wachtlijsten en veiligheidsincidenten tot gevolg.

Ook het aantal meldingen van verdachte situaties en Meld Misdaad Anoniem-meldingen nam verder toe. Dit wijst op een stijgende meldingsbereidheid van inwoners, gerelateerd aan de verdere intensivering op de aanpak van ondermijnende (drugs)criminaliteit.

Tegelijkertijd laten verschillende andere criminaliteitsvormen een positieve ontwikkeling zien. Het aantal winkeldiefstallen, vernielingen en zaken van digitale criminaliteit daalde ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Het aantal vermogensdelicten, waaronder woninginbraken, diefstallen uit schuren en garages en fietsdiefstallen, nam wel weer toe. Een belangrijk aandachtspunt vormt daarnaast de stijging van het aantal brandincidenten. Met name de reeks brandstichtingen en buitenbranden in Tiel West heeft een grote impact gehad op het veiligheidsgevoel van inwoners en leidde tot extra inzet van gemeente, politie en andere veiligheidspartners.

Ook jeugdveiligheid vraagt blijvende aandacht. Het aantal meldingen van jeugdoverlast nam toe en in het centrum is sprake van een overlastgevende jeugdgroep, met betrokkenheid van een aantal jongeren bij veiligheidsincidenten. Hierop wordt ingezet met een integrale aanpak waarin jongerenwerk, zorg, politie, onderwijs en gemeente samenwerken. De aanpak richt zich op het voorkomen van verdere overlast en criminaliteit met strafrechtelijke en bestuurlijke maatregelen zoals gebiedsverboden en lasten onder dwangsom. Maar ook op het bieden van perspectief aan de betrokken jongeren met zorg en ondersteuning.

Per saldo laat het veiligheidsbeeld zien dat de gezamenlijke inzet van partners op veel thema's resultaat oplevert, maar dat ontwikkelingen op het gebied van zorg en veiligheid, jeugdproblematiek, vermogenscriminaliteit en brandveiligheid blijvende aandacht vragen.

Wijkgericht werken, inwonerparticipatie en regionale samenwerking

Als onderdeel van het uitvoeringsprogramma Excellente dienstverlening wordt het wijkgericht werken op inhoud, proces en financiën steeds verder doorontwikkeld. Daarin hebben de wijkregisseurs in- en extern een belangrijke rol als de 'ogen en oren van en voor de wijk'. Zij leggen de wederkerige verbinding tussen enerzijds bewoners en/of organisaties in de wijk en anderzijds de gemeente.

De wijken weten de wijkregisseurs steeds beter te vinden om (leefbaarheids) initiatieven en actualiteiten te bespreken. De regisseurs werken steeds beter samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke partners om gericht aan verbeteringen te werken. Voor deze projecten bekijken we hoe deze gefinancierd kunnen worden vanuit (bestaande) gemeentelijke budgetten en bijvoorbeeld provinciale of nationale regelingen, subsidies of fondsen.

In wijkplannen worden de integrale beelden en opgaven van de wijken datagedreven inzichtelijk gemaakt, zodat bestaande en nieuwe acties, activiteiten en projecten op basis van wijkkenmerken worden uitgewerkt.

Inwonersparticipatie

We werken aan een integraal participatiebeleid en een participatieverordening, waarmee inwonersparticipatie beter wordt geborgd en de werkwijze binnen de gemeente wordt verduidelijkt. Het beleid ligt naar verwachting in december ter vaststelling voor aan de raad. Daarnaast groeit het inwonerspanel gestaag door tot momenteel 459 deelnemers. Het panel is onder andere ingezet voor raadplegingen over het participatiebeleid, het antidiscriminatiebeleid en een dienstverleningsonderzoek.

5. Bedrijfsvoering en financiën

Robuust financieel beleid

De uitvoering van het coalitieakkoord bevindt zich in de afrondende fase: ruim 90% van de ambities en speerpunten is gerealiseerd of ligt op koers. Daarmee ontstaat een stevige uitgangspositie richting de formele afsluiting van het akkoord.

De financiële basis voor 2026 is stabiel. Met het pakket aan ombuigingen uit de Perspectievennota 2026 hebben wij een belangrijke stap gezet richting een reëel begrotingsbeeld. De omvang van deze ombuigingen is ruim € 1 miljoen. Financiële uitdagingen blijven er altijd. Een relevante ontwikkeling in de algemene uitkering is het structureel wegvallen van de vrij besteedbare middelen uit het BTW-compensatiefonds: deze dalen van circa € 1 miljoen positief naar mogelijk nul in 2028.

Door het tussentijdse vertrek van vijf wethouders en de burgemeester zijn extra wachtgeldkosten ontstaan. Deze kosten drukken stevig op het financiële resultaat en verklaren voor een belangrijk deel het ontstane tekort. Het is dan ook niet verrassend dat de tweede voortgangsrapportage een negatief saldo laat zien.

Met de lopende ontwikkelingen zien we nu voor 2026 een tekort van ruim € 1,2 miljoen.

Voor de begroting 2027 en de daaropvolgende jaren volgen wij het advies van de VNG. Wij zetten in op een sluitende begroting voor 2027 en verwerken de financiële effecten van aanvullende maatregelen binnen de jeugdzorg vanaf 2028 budgettair neutraal. Dit betekent dat verwachte besparingen niet leiden tot een verbetering van het begrotingssaldo.

Daarnaast houden wij vanaf 2029 rekening met de financiële gevolgen van de voorgenomen afschaffing van de huishoudelijke hulp (Wmo).

Het advies van de VNG om ook rekening te houden met mogelijke aanvullende financiële compensatie voor de jeugdzorg volgen wij niet. Hiervoor ontbreken op dit moment voldoende concrete uitgangspunten om de financiële effecten betrouwbaar te ramen.

Wij bieden een sluitend meerjarenperspectief aan over de periode tot en met 2030. In de actualisatie is het 'ravijnjaar' verschoven naar 2028. Deze verschuiving is verwerkt in de meerjarenraming. De financiële impact van het oorspronkelijke ravijnjaar is deels gedempt, maar 2028 en 2029 blijven negatief. Vanaf 2030 sluit de meerjarenraming weer.

Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

Binnen onze organisatie zijn de fysieke en organisatorische ontwikkelingen steeds duidelijker zichtbaar. Zo zijn boa's per 1 juli bij ons in dienst getreden en zijn er mooie werkplekken met alle benodigde voorzieningen voor hen ingericht. Daarnaast bereiden wij ons zorgvuldig voor op de komst van nieuwe collega's, onder meer de medewerkers die vanuit de Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe bij ons in dienst treden. Voor deze collega's vinden wij een warm en goed georganiseerd welkom van groot belang, zodat zij zich snel thuis voelen en soepel kunnen landen binnen onze organisatie

Hieronder het overzicht per programma van de afwijkingen die van invloed zijn op de ontwikkeling van het voorlopige resultaat 2026. Deze worden, samen met de overige neutrale aanpassingen zoals mutaties in de reserves, opgenomen in de begrotingswijziging die als bijlage achterin deze voortgangsrapportage is toegevoegd.

Mutaties programma's 2e VGR (bedragen x 1.000)	
Leefomgeving	187
Vitale Stad	-236
Mens en Samenleving	-117
Inwoners	-1.288
Algemene dekkingsmiddelen	-1.213
Totaal effect 2e Voortgangsrapportage	**-2.666**

Grote ontwikkelingen tussen de 1e en de 2e voortgangsrapportage 2026.

De verschillen groter dan € 75.000 worden per programma toegelicht. In onderstaande tabel een aantal grote ontwikkelingen met impact op de ontwikkeling van het voorlopige saldo 2026.

Wijzigingen groter dan € 300.000	**Financiële impact V/N (x € 1.000)**
Wachtgeldverplichting college	1.514 N
Hogere uitgaven jeugdzorg	1.403 N
Algemene uitkering	1.141 N
Bijdrage aan Werkzaak	1.128 V
Extra lasten salarissen en inhuur	586 N
Preventief aanbod versterking jeugd	519 N
Vrijval incidentele middelen woningbouw versnelling	300 V
Vrijval budget organisatieontwikkeling	337 V

De ontwikkeling van het jaarrekeningsaldo 2026 ziet er als volgt uit:

Ontwikkeling van het jaarrekeningsaldo 2026 (bedragen x 1.000)	
Stand begroting 2026	1.113
1e voortgangsrapportage exclusief Voorjaarsnota Rijk en begrotingswijziging	297
Effecten 2e voortgangsrapportage inclusief mei en septembercirculaire	-2.666
Geraamd saldo na 2e Voortgangsrapportage	**-1.256**

Besluitvorming

Resumerend stellen wij u het volgende voor:

1. De 2e voortgangsrapportage 2026 voor kennisgeving aan te nemen;
2. In te stemmen met de financiële mutaties van deze Voortgangsrapportage en de begrotingswijziging conform de tabellen op pagina 93 vast te stellen.

Programma's

1. Leefomgeving

1.1 Openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

De openbare ruimte is van iedereen. We moeten ons er dus allemaal thuis kunnen voelen. Dat maakt dat wij als gemeente het belangrijk vinden om te blijven investeren in de openbare ruimte van Tiel.

We vertalen huidige en toekomstige sectorale beheerplannen in een Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJOR). Hierin geven we aan welke projecten we integraal gaan uitvoeren en waar regulier onderhoud óf herinrichting nodig is.

De kwaliteitsslag in de openbare ruimte wordt voortgezet. Dat betekent dat we investeren in schone straten, verzorgd openbaar groen, een opgeruimde buitenruimte en het onderhoud van wegen en fietspaden.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
1.1.4	Vuilnis rondom afvalcontainers is een doorn in het oog. Samen met inwoners gaan we onderzoeken hoe we dit tegen kunnen gaan, bijvoorbeeld door het aanleggen van containertuintjes. Dit borgen we structureel in de wijkplannen.	C	**Op schema** De getroffen preventieve maatregelen hebben per locatie een verschillend effect. Op enkele locaties is het probleem verminderd, maar zijn de bijplaatsingen naar andere plekken verschoven. De genomen aanvullende maatregelen hebben nog niet geleid tot een afname in bijplaatsingen. In overleg met Avri hebben we de situatie besproken. Avri is gevraagd een actieplan op te stellen als basis voor de vervolgstappen.
1.1.5	We werken aan het behoud en herstel van de biodiversiteit in onze gemeente. Dit doen we door het verbeteren van kruidenrijke bermen en het vervangen van een groot aantal planten in de perken van de openbare ruimte omdat deze 'op' zijn. We kiezen als gemeente steeds vaker voor een manier van beheer die biodiversiteit ondersteunt.	C	**Op schema** De geplande renovaties voor 2026 zijn uitgevoerd. De voorbereidingen voor de renovaties in 2027 zijn gestart. Binnen onze ruimtelijke- en beheerprojecten blijft ook in 2026 het werken aan behoud en herstel van de biodiversiteit in onze gemeente nadrukkelijk in beeld.

C = continu proces

1.1.6	We stellen jaarlijks een Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) op, zodat inwoners precies weten wanneer welk onderhoud in hun buurt wordt uitgevoerd. Hierbij sluiten we zoveel mogelijk aan op de gerealiseerde en nog te realiseren wijkplannen.	C	**Op schema** We zijn gestart met het opstellen van het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) 2027-2028. Zie paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen.
1.1.7	De herinrichting van de Nieuwe Tielseweg is gestart. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de revitalisering van Tiel-West. Het uitgangspunt is integraal werken waarbij alle verbeteringen in de wijk van riool, verlichting, wegen tot het groen, in samenhang met elkaar moeten gebeuren.	C	**Op schema** De revitalisering van Tiel-West en de werkzaamheden aan de Nieuwe Tielseweg zijn in uitvoering. De voortgang van deze werkzaamheden is afhankelijk van de planning en uitvoering van de werkzaamheden door de betrokken nutspartijen.
1.1.8	Bij uitvoering van het onderhoud kijken we naar hoe onze wegen, het groen, de openbare verlichting, rioleringen, verkeersborden en dergelijke erbij staan. Daarnaast kijken we naar de behoefte van bewoners en bepalen dan of en hoe we het onderhoudsniveau van de wijk kunnen verhogen. De vertaling hiervan vindt plaats in het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR), het Meerjarenplan Openbare Ruimte (MJOR) en de wijkplannen.	C	**Op schema** We betrekken inwoners bij de totstandkoming en uitvoering van de (wijk)plannen. Bij projecten in de openbare ruimte organiseren we in de voorbereidingsfase bewonersavonden waar inwoners hun ideeën, voorkeuren en aandachtspunten kunnen uiten. Informatie uit de (wijk)plannen wordt verwerkt in de projecten. Deze vorm van participatie zorgt voor meer betrokkenheid en draagvlak tijdens uitvoering van de (wijk)plannen.
1.1.10	Het dagelijks onderhoud, de vervanging en het tegelijkertijd verduurzamen van de openbare verlichting brengen we de komende jaren structureel op orde.	C	**Op schema** In de afgelopen jaren zijn traditionele armaturen in grootschalige projecten vervangen door ledverlichting. Dit jaar wordt gewerkt aan het vervangen van de laatste conventionele armaturen door LED. Volgens planning is eind dit jaar 100% van de openbare verlichting voorzien van LED-armaturen.
1.1.11	Het project 'Tiel speelt' is in 2025 afgerond. Met de overdracht van speelplekken blijven we doorgaan. We blijven op deze manier zorgen voor voldoende fijne speelplekken voor alle kinderen van 0-12 jaar in Tiel.	C	**Op schema** In 2026 zijn we gestart met het ontwikkelen van beleid voor spelen en bewegen. Hiermee willen we spelen en bewegen beter verankeren binnen onze gemeente want op dit moment ontbreken hiervoor nog duidelijke kaders.

1.1.13	De behoefte aan concretisering van het beheer en aanpassingen aan de openbare ruimte vanuit ondersteunend beleid is opgenomen in een Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK). In het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (MJOR) 2026-2030 wordt deze behoefte aan een kwaliteitsslag in de openbare ruimte vertaald in concrete plannen.	C	**Op schema** Het voornemen is om het Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK) in 2026 ter besluitvorming aan het college voor te leggen. Voor financiële consequenties die niet binnen de bestaande programma's kunnen worden opgevangen, wordt besluitvorming gevraagd in de volgende perspectievennota.
1.1.14	We werken aan een inhoudelijk helder en uitvoerbaar gemeentelijk havenbeheer door het eerst op orde brengen van de basis.	2025-2027	**Op schema** De uitvoering van het havenbeheerplan ligt op schema. Het aangeschafte havenmanagementsysteem wordt momenteel geïmplementeerd. Daarnaast worden praktische maatregelen getroffen om de industriehaven bereikbaar en bruikbaar te houden.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Bebouwingscontour en wegenlegger

In de gemeente Tiel zijn verschillende bebouwde komgrenzen. Bijvoorbeeld op basis van de Wegenwet, de Wegenverkeerswet en de Omgevingswet. Door de uitbreiding van Medel is het nodig om de bebouwde komgrens aan te passen. Het gaat hierbij om de officiële grens die door de gemeente in het omgevingsplan wordt vastgelegd om stedelijk gebied (de bebouwde kom) af te bakenen van het buitengebied.

De gemeenteraad heeft de nieuwe bebouwde komgrenzen op 8 juli 2026 vastgesteld. Als de bebouwde komgrenzen door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld, kan de wegenlegger vernieuwd worden. In 2027 worden de nieuwe bebouwde-komgrenzen ook zichtbaar gemaakt met nieuwe komborden. De borden worden geplaatst volgens de geldende richtlijnen van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV 1990).

Zomerhitte

De afgelopen zomer was uitzonderlijk heet en droog. Een deel van de beplanting is daardoor verbrand of verdroogd. Sommige bomen hebben hun blad verloren om zichzelf tegen uitdroging te beschermen. We brengen de eerste indicatie van de directe schade en de financiële gevolgen in beeld. De volledige omvang van de schade wordt naar verwachting pas komend voorjaar duidelijk.

Naast directe schade kan ook indirecte schade ontstaan. Vooral bij bomen kan de vitaliteit afnemen. Afhankelijk van de omstandigheden in het volgende zomerseizoen kunnen bomen zich herstellen of verder achteruitgaan.

Civiele kunstwerken

De recente inspectie van de civiele kunstwerken valt ongunstiger uit dan verwacht. Bij bijna 10% van de kunstwerken is sprake van een veiligheidsprobleem dat in 2026 moet worden opgelost. Een belangrijke oorzaak is het intensievere gebruik van de kunstwerken. Over de bruggen rijdt meer en zwaarder verkeer dan waarvoor ze oorspronkelijk zijn ontworpen. Daarnaast is de regelgeving in de loop van de jaren aangescherpt.

In het laatste kwartaal van 2026 worden de financiële gevolgen van de veiligheidsproblemen in beeld gebracht.

Regionaal niveau

AVRI

De resultaten van de evaluatie van de samenwerking tussen de gemeente Tiel en Avri en de gemaakte IBOR-afspraken zijn gedeeld met de gemeenteraad. In het laatste kwartaal van 2026 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over het vervolg. In dezelfde periode worden de vervolgstappen uitgewerkt en uitgevoerd.

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

De Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) heeft de eindrapportage over het voldoen aan de robuustheidscriteria ingediend en wacht op een reactie van het ministerie. Ondertussen werkt de ODR verder aan het versterken van de organisatie, zodat zij haar taken ook in de toekomst effectief en kwalitatief goed kan uitvoeren.

Nationaal niveau

De Europese Natuurherstelverordening bepaalt dat de natuur in steden niet mag afnemen. In de landelijke uitwerking hiervan is onder meer vastgelegd dat het aantal bomen tot 2030 niet mag dalen. Gemeenten moeten deze regels opnemen in hun lokale beleid.

1.2 Verkeer, parkeren en mobiliteit

Wat willen we bereiken?

De gemeente Tiel ligt centraal, tussen de stedelijke gebieden van Arnhem, Nijmegen, Den Bosch en Utrecht. De trein- en busstations in Tiel zijn van grote waarde voor de verbinding met andere stedelijke regio's. Samen zorgen weg, water en spoor voor een goede bereikbaarheid en dat willen we zo houden.

Dat betekent dat we continu in nauw overleg met de 8 regiogemeenten en de provincie Gelderland ons sterk maken voor vermindering van files op de autosnelwegen en het op peil houden van de openbaar vervoervoorzieningen in de regio.

Lokaal zorgen we dat onze binnenstad en onze woonwijken vlot en veilig bereikbaar zijn per auto, met het openbaar vervoer, de fiets en te voet.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
1.2.1	Via de regionale Mobiliteitsagenda maken we ons sterk voor het verbeteren van de hoofdinfrastructuur. We steunen de regionale aanpak voor de verbreding van de A15 in aansluiting op de A2 (knooppunt Deil). We ondersteunen de plannen om de spoorlijn Tiel-Geldermalsen aansluitende verbindingen naar de grote steden te geven.	C	**Op schema** Regio Rivierenland stelt, in samenspraak met (economisch) belanghebbenden, een plan van aanpak op voor de lobby om de A15 tussen knooppunt Deil en Echteld te verbreden. We zijn met Regio Rivierenland, de Groene Metropool Regio en de provincie Gelderland in gesprek over versterking van de spoorlijn Arnhem-Tiel. We zetten in op: • Behoud van de directe verbinding met Arnhem. • Doortrekken van de verbinding tot Geldermalsen (opheffen knip Tiel). • Nieuw station in de buurt van het Amsterdam-Rijnkanaal (Station Medel). • Frequentieverhoging. • Elektrificatie tussen Tiel en Elst.
1.2.3	We creëren een goede parkeerbalans in en rondom onze binnenstad waarbij we rekening houden met toekomstige ontwikkelingen binnen dit gebied.	2024-2026	**Op schema** In 2026 vinden er aanpassingen plaats aan het parkeersysteem op de parkeerterreinen Oude Haven, de Waalkade en Poort van Santwyck. Naar aanleiding van moties over het parkeren aan de west- en oostkant van de binnenstad is medio 2025 een parkeerbalans opgesteld voor de binnenstad en omgeving. Deze parkeerbalans is ambtelijk afgerond en heeft als input gediend voor verdere besluitvorming. In het najaar van 2026 wordt op verzoek van de gemeenteraad een nieuw parkeeronderzoek uitgevoerd en de parkeerbalans op de uitkomsten hiervan aangepast.
1.2.4	In het raadsvoorstel voor de vaststelling van het Actieplan Mobiliteit zijn onder andere voorstellen opgenomen voor de herinrichting en/of uitbreiding van parkeerterreinen. In 2026 voeren we de nog openstaande acties uit het Actieplan Mobiliteit uit.	2025-2026	**Op schema** De maatregelen die zijn opgenomen in het Actieplan Mobiliteit voeren we uit als onderdeel van het groot onderhoud aan wegen en rioleringen (meekoppelkansen). Op basis van de op te stellen parkeerbalans (1.2.3) ontwikkelen we een voorstel voor de herinrichting en/of uitbreiding van de overige parkeerterreinen rond de binnenstad, inclusief de Waalkade.

C = continu proces

1.2.5	We leggen de rondweg van Passewaaij aan met de ontwikkeling van de buurten 9, 10 en 11.	C	**Op schema** Het gebiedsprogramma is vastgesteld door de gemeenteraad. De uitwerking van de eerste fase naar een stedenbouwkundig plan is in volle gang. Alle onderzoeken zijn in uitvoering. Daarbij wordt de rondweg van Passewaaij expliciet meegenomen. De realisatie van de rondweg van Passewaaij om de buurten 9, 10 en 11 heen, staat gepland parallel aan de woningbouw in de eerste fase.
1.2.6	We vormen een bestemmingsreserve voor een betere aansluiting van Passewaaij op het hoofdwegennet door een nieuw aan te leggen Westelijke Ontsluitingsweg We overleggen met de regio, de provincie Gelderland en de Rijksoverheid om dit mede mogelijk te maken.	C	**Op schema** In maart 2026 heeft de gemeenteraad een budget van € 9 miljoen vrijgegeven voor de definitie- en ontwerpfase van de Westelijke Ontsluitingsweg die in mei 2026 van start gaat. We blijven in gesprek met de gemeente West Betuwe, de provincie Gelderland en het Rijk over dit voorkeursalternatief.
1.2.7	We vinden dat we onze schoolgaande jeugd extra moeten beschermen in het verkeer. Samen met de schoolbesturen, ouders en de buurt werken we aan verbetering van de verkeersveiligheid in en om onze scholen. Hierbij betrekken we ook de schoolroutes.	C	Op schema Medio mei 2026 wordt SBO De Wissel aan de Gasthuislingelaan voorzien van een schoolzone en de omgeving verbeterd. In Tiel-West wordt de herinrichting van de schoolzone van de Prins Mauritsschool meegenomen in het wijkbrede revitaliseringsproject Tiel-West (uitvoering 2025-2027). Er worden voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een actieplan dat breed inzetbaar is op verschillende scholen. Een onderdeel hiervan is het in kaart brengen en beoordelen van de routes tussen school en thuis. Ons streven is om dit actieplan, samen met de Prins Willem Alexanderschool aan de Grotebrugse Grintweg, na de zomervakantie van 2026 verder uit te werken. Ook na 2026 blijven we maatregelen nemen ter verbetering van de verkeersveiligheid in en om onze scholen.

1.2.8	We hebben een besluit genomen over het voorkeursalternatief voor de aanleg van een fiets- en wandelvriendelijke verbinding over het Amsterdam-Rijnkanaal. We zetten verder in op de realisatie van de verbinding in het kader van de 'Gastvrije Waaldijk' en het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek.	2024-2027	**Op schema** Het haalbaarheidsonderzoek in het kader van de 'Gastvrije Waaldijk' is afgerond. De gemeenteraad heeft het voorkeursscenario vastgesteld. Samen met het college van burgemeester en wethouders van Neder-Betuwe zijn we gestart met een lobby om de stakeholders en Rijkswaterstaat mee te krijgen in de realisatie van de voorkeursverbinding.
1.2.9	Op basis van het regionale Uitvoeringsplan bij de Mobiliteitsagenda 2023-2026 werken we een voorstel uit voor de aanleg van een snelle fietsroute Zaltbommel-Geldermalsen-Tiel-Kesteren-Buren.	2024-2027	**Gedeeltelijk op schema** We verkennen samen met Regio Rivierenland alternatieve mogelijkheden, zoals opgenomen in het regionale Uitvoeringsplan Mobiliteit 2023-2026. We werken hiervoor geen nieuw voorstel uit. Binnen gemeentelijke gebiedsontwikkelingen wordt zoveel als mogelijk ingespeeld op de wens van de voorgestelde doorfietsroute.
1.2.10	We gaan voor het in stand houden van de huidige dienstregeling van onze veerpont tussen Wamel en Tiel. Dit is een belangrijke verbinding voor onze schoolgaande jeugd, voor werknemers en voor recreanten. We pakken dit in regionaal en provinciaal verband op.	C	**Op schema** Om de financiële gevolgen van de versobering van de provinciale bijdrage aan de exploitatie van de voetveer Pomona gezamenlijk op te vangen zijn in overleg met de gemeente West Maas en Waal afspraken gemaakt over een verhoging van hun financiële bijdrage aan het voetveer.
1.2.11	We maken meer onbewaakte fietsenstallingen bij winkels in de binnenstad en verbeteren de vindbaarheid van de fietsenstalling bij Zinder.	2024-2026	**Gedeeltelijk op schema** Bij de herinrichting van de binnenstad vervangen we de bestaande fietsenrekken en breiden we het aantal stallingsplekken uit. Daarnaast komen er meer mogelijkheden om fietsen dichtbij winkels te stallen. We denken nog na over het verbeteren van de vindbaarheid van de fietsenstalling bij Zinder.
1.2.12	We werken mee aan de implementatie van de Data Top 15 in het kader van het landelijk project Digitalisering Mobiliteitsdata.	C	**Op schema** We nemen deel aan het landelijke verplichte Data Top 15 proces dat de provincie Gelderland leidt. In 2018 is een bestuurlijke afspraak vanuit de Rijksoverheid ingezet om 15 soorten mobiliteitsdata en infrastructuur landelijk te digitaliseren. Dit is een continu proces om de aangegeven data op peil te houden.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids-)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Parkeerfonds

Door investeringen en beleidskeuzes in de afgelopen jaren is het parkeerfonds opgedroogd. In 2026 zijn de mogelijkheden om het fonds aan te vullen in kaart gebracht. Op basis hiervan worden keuzes aan de gemeenteraad voorgelegd.

Parkeren Waalkade

Medio 2026 worden er 75 permanente parkeerplaatsen gerealiseerd op de Waalkade. Daarnaast komen er ook 129 incidentele parkeerplaatsen voor gebruik tijdens grotere evenementen. Naar verwachting zijn de werkzaamheden in het vierde kwartaal van 2026 afgerond.

Openbaar vervoer

Arriva heeft het busnetwerk in en rond Tiel aangepast met onder andere twee andere buslijnen over de bedrijventerreinen Kellen en Medel. We gaan dit jaar de tijdelijk ingerichte bushaltes ombouwen naar een permanente situatie.

Autoluwe Binnenstad

In juli 2026 is een uitgebreide evaluatie van de autoluwe binnenstad gestart. Met onder meer een enquête onder bewoners en ondernemers brengen we in het vierde kwartaal van 2026 in beeld wat de maatregelen hebben opgeleverd.

In de loop van 2026 wordt de bollard (afsluitpaal) in de St. Agnietenstraat verplaatst naar het begin van de Kerkstraat. Hierdoor gaat het plein voor de Agnietenhof deel uitmaken van de autoluwe binnenstad en geldt daar hetzelfde toegangsregime.

Fietsparkeeronderzoek binnenstad

In het vierde kwartaal van 2026 voeren we in de binnenstad een fietsparkeeronderzoek uit. Het onderzoek geeft inzicht in het fietsparkeren in Tiel. De resultaten vormen de basis voor toekomstige projecten waarin fietsparkeren een rol speelt.

Regionaal niveau

Adaptieve strategische toekomstvisie Mobiliteit 2050

Adviesbureau BMC heeft in samenwerking met de acht gemeenten binnen Regio Rivierenland en de provincie Gelderland een adaptieve strategische toekomstvisie voor mobiliteit tot 2050 opgesteld. Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 wordt de toekomstvisie gepresenteerd aan de gemeenteraden en de colleges van de betrokken gemeenten.

Uitvoeringsplan 2027-2032

Advies- en ingenieursbureau Movares heeft samen met de acht gemeenten binnen Regio Rivierenland en de provincie Gelderland, parallel aan de nieuwe toekomstvisie, een uitvoeringsplan 2027-2032 opgesteld. Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 wordt het uitvoeringsplan gepresenteerd aan de gemeenteraden en de colleges van de betrokken gemeenten.

Financiële afwijkingen

Binnen dit programma rapporteren we de volgende afwijkingen van de begroting van meer dan € 75.000.

Onderwerp	2026
In 2026 gaan we door met de overdracht van speelplekken, hiervoor is een extra budget nodig om de speelplekken in goede staat te brengen.	83N
Hogere opbrengst omgevingsvergunningen, hier staan ook extra werkzaamheden tegenover. Per saldo een voordeel.	161V
Een aantal investeringen loopt langer door, dit leidt tot lagere afschrijvingslasten in 2026.	240V
De Omgevingsdienst Rivierenland brengt extra kosten in rekening, dit conform het werkprogramma waarin de taken die de ODR moet uitvoeren zijn vastgelegd.	144N
Overige afwijkingen < € 75.000	**13V**
Totaal afwijkingen programmabudgetten	**187V**
Budgettair neutrale mutaties:	
Hogere lasten voor havens, te dekken uit reserve Havens	75
Twee extra formatieplaatsen dekken we uit de ontvangen middelen voor uitvoering van klimaat- en energiemaatregelen	102
Overige afwijkingen < € 75.000	**30**
Investeringen:*	
Het project Anders Wonen sluiten we af met een overschot van € 80.000, we stellen voor om dit over te hevelen naar het krediet voor het aangrenzende Park Lingerijck, waar we nog een tekort hebben van hetzelfde bedrag. Daarnaast ontvangen we nog een extra subsidie Anders Wonen	129
Voor het project Autoluwe Binnenstad verplaatsen we de bollard (afsluitpaal) in de St. Agnietenstraat naar het begin van de Kerkstraat. Dit leidt tot een overschrijding van het krediet. De extra kapitaallasten zijn al meegenomen in de begroting 2027.	120N
De nieuwe rotonde aan de Papesteeg heeft meer gekost dan de oorspronkelijke raming, de extra kosten kunnen we dekken vanuit de BO-MIRT-middelen van het Rijk en een bijdrage vanuit de grondexploitatie Veilingkwartier.	590
De vervanging van het parkeersysteem, onder andere in de parkeergarage Zinder, heeft meer werk voor ingehuurd personeel betekend dan geraamd. Daarnaast waren de kosten voor aanpassing van de techniek hoger. Hierdoor moet het krediet worden verhoogd.	100N
Bij de renovatie van twee kunstgrasvelden op sportpark Rauwenhof bleken meer werkzaamheden nodig dan voorzien, daarnaast is de prijsstijging groter dan de raming. We verhogen het krediet met € 283.000, de bijdrage vanuit de specifieke uitkering Sport van het Rijk is € 51.000 hoger. De hogere kapitaallasten zijn al meegenomen in de begroting 2027.	232N
Er moeten aanvullende restauratiewerkzaamheden aan de St. Maartenskerktoren plaatsvinden. De extra kosten bedragen € 550.000, daarnaast ontvangen we € 250.000 extra subsidie van de provincie	300N
Voor het project riolering en herinrichting Binnenstad hebben we vanuit het Rijk middelen voor klimaatadaptatie ontvangen. Deze middelen waren nog niet toegevoegd aan het krediet, dat doen we nu alsnog.	752
Binnen het totaal van het moederkrediet 2025-2026 hevelen we € 130.000 over van de aanpassing van de rotonde Schaarsdijkweg, die op een later moment zal plaatsvinden, naar de aanpassing van de rotonde Havendijk-Grotebrugse Grintweg. Voor de rotonde Schaarsdijkweg rekenen we nog op een subsidie van € 250.000.	130
Overige afwijkingen op investeringen kleiner dan 75K	**68**

* Mutaties op investeringen waar geen V of N is vermeld zijn budgettair neutraal en/of hebben geen gevolgen voor de jaarlijkse kapitaallasten.

2. Vitale Stad

2.1 Wonen en ruimtelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

We streven naar groei: 50.000 inwoners in 2040. Daarbij is het belangrijk dat er een goede balans is tussen huur- en koopwoningen in alle prijscategorieën. Inwoners moeten kunnen wonen in een huis dat past bij hun inkomen. Hiermee wordt ook de doorstroming op de woningmarkt bevorderd.

Ook onze jongeren moeten hun eerste eigen plekje in Tiel kunnen vinden. We binden hogere-inkomensgroepen aan de stad door de bouw van extra koopwoningen in het middelhoge en hoge segment. Dit is nodig om onze voorzieningen in de toekomst betaalbaar te houden.

We ondersteunen kwetsbare inwoners en bieden aan hen mogelijkheden om begeleid of beschermd te wonen. Ook zorgen we voor voldoende huisvesting voor vluchtelingen en statushouders.

De huisvesting van arbeidsmigranten willen we meer groeperen, met oog voor de omgeving. We kunnen dit wellicht combineren met tijdelijke huisvesting van andere woningzoekenden, zoals starters en urgent woningzoekenden.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.1.1	We stimuleren de bouw van tenminste 2.000 woningen in onder andere de Spoorzone (Veilingkwartier, Teisterbantlaan en Lingehoven), Passewaaij en in de binnenstad. We zetten middelen in om de woningbouw te versnellen.	C	**Op schema** De woningbouw op het Veilingterrein is in uitvoering, inclusief 110 sociale huurwoningen. De grondexploitatie is voor de zomer geactualiseerd. De eerste woningen worden in het vierde kwartaal van 2026 opgeleverd. Voor Lingehoven worden het beeldkwaliteitsplan en de wijziging van het omgevingsplan voorbereid. Naar verwachting worden beide plannen in het eerste kwartaal van 2027 aan het college voorgelegd en in het tweede kwartaal van 2027 aan de gemeenteraad. Voor Passewaaij wordt het stedenbouwkundig plan eerste fase en het beeldkwaliteitsplan in het vierde kwartaal van 2026 afgerond. Het omgevingsplan voor de eerste fase wordt in hetzelfde kwartaal in procedure gebracht. Daarnaast zijn er in Tiel op diverse andere locaties bouwkranen zichtbaar, zoals bij de Wadenoijenlaan, de Burgemeester van Welderenstraat, de Neerrijnenlaan en de Waterlinnen.
2.1.2	Bij nieuwbouwprojecten gaan we uit van 30% sociale woningen. Voor het gebied Passewaaij rekenen we op 25% sociale huur. In de woon(zorg)visie wordt beschreven hoe we willen zorgen voor een goede balans tussen de verschillende prijscategorieën en de verdeling tussen huur- en koopwoningen in de woningvoorraad.	C	**Op schema** Het woningbehoefteonderzoek is afgerond, de concept-woon(zorg)visie is gereed en de besluitvorming wordt voorbereid.
2.1.4	Samen met de woningcorporaties zetten we ons in om het bestaande aanbod van huurwoningen aantrekkelijker en duurzamer te maken. We leggen dit vast in de prestatieafspraken.	C	**Op schema** We zijn bezig met de uitvoering van de prestatieafspraken voor 2026. In het vierde kwartaal van 2026 starten we met het opstellen van de prestatieafspraken voor 2027. In lijn met de Schaalsprong en prestatieafspraken voor 2026 voeren we met de woningcorporaties gesprekken over een betere spreiding van sociale huurwoningen. Uitgangspunt is dat 30% van de totale woningvoorraad bestaat uit sociale huurwoningen in eigendom van de woningcorporaties.

C = continu proces

2.1.5	We staan open voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) en woonvormen met gezamenlijke voorzieningen, zoals speciale seniorenhofjes, "tiny houses" en woningsplitsing.	C	**Op schema** Tot nu toe zijn er in 2026 geen concrete initiatieven binnengekomen voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO). In de eerste fase van Passewaaij 9, 10 en 11 is ruimte gereserveerd om CPO mogelijk te maken.
2.1.6	Verkamering van woningen gaan we harder aanpakken. Daarbij gebruiken we instrumenten als zelfbewoningsplicht en de inmiddels ingevoerde verhuurvergunning goed verhuurderschap.	C	**Op schema** Er is een lokaal nachtregister ingevoerd, waarmee we gerichter toezicht kunnen houden. Meldingen van illegale verkamering en onveilige woonsituaties zijn actief opgevolgd. Met de extra beschikbaar gestelde toezicht- en handhavingscapaciteit hebben we onze inzet versterkt.
2.1.7	Voor onze kwetsbare Tielse inwoners realiseren we projecten voor beschermd en begeleid wonen, zoals het project Anders Wonen aan de Lingeweg. In de regio zijn afspraken gemaakt over een goede spreiding van deze voorzieningen.	C	**Op schema** Op 28 januari 2026 zijn aan de Lingeweg zes tiny houses en een beheerdersunit geplaatst voor het project Anders Wonen. Samen met woningcorporatie KleurrijkWonen en de betrokken zorgpartijen volgen we hoe de huisvesting van deze aandachtsgroep verloopt. Ook kijken we met omwonenden naar de gevolgen voor de omgeving. Zo nodig sturen we bij.
2.1.8	Het streven is om tot centrale huisvesting van arbeidsmigranten te komen. We onderzoeken of dat te combineren is met tijdelijke huisvesting van andere woningzoekenden, zoals starters en spoedzoekers.	C	**Niet op schema** We blijven in gesprek met initiatiefnemers. Eén initiatief is afgewezen. Een ander initiatief wordt momenteel getoetst aan de beleidskaders.
2.1.9	We realiseren meerdere (semi-) permanente locaties voor de opvang van vluchtelingen en statushouders.	C	**Op schema** De opvang van Oekraïense vluchtelingen verloopt goed. Tiel voldoet aan de taakstelling voor asielopvang en heeft de taakstelling voor statushouders in de eerste helft van 2026 gerealiseerd.
2.1.10	Samen met onze partners werken we aan het versnellen van de woningbouw. Met de woningbouwversnelling, inclusief extra instrumentarium en adviezen, willen we in beeld brengen hoe het woningbouwprogramma kan worden uitgebreid voor een groei naar 50.000 inwoners. (Relatie met 2.1.11)	2026	**Op schema** Aansluitend op de vaststelling van het uitvoeringsprogramma voor de Schaalsprong werken we nu aan een gefaseerde opstart van de planvorming voor de vier nieuwe gebiedsontwikkelingen: de Waalzone, Tiel-West/Hertogenwijk, Latenstein en Passewaaij 12-14.

2.1.11	We gaan voor een Latenstein 2.0 waarbij we verkennen hoe dit gebied beter kan worden gepositioneerd met een herziene functie en toekomst. We richten ons hierbij op verbetering van de uitstraling en een toekomstgerichte verdeling van functies zoals bedrijven, kantoren en wonen. (Relatie met 2.1.10)	2026	**Op schema** Op basis van het uitvoeringsprogramma voor de schaalsprong starten we dit jaar met de verkenning naar een betere positionering van het gebied Latenstein.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

De Schaalsprong, Toekomstvisie Tiel 2040 en Omgevingsvisie

De Toekomstvisie Tiel 2040, de Uitgangspuntennotitie Schaalsprong Tiel en het programma Samen Leven in Tiel zijn in december 2025 door de gemeenteraad vastgesteld.

De Schaalsprong is uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Schaalsprong 2026-2027. De planvorming voor vier nieuwe gebiedsontwikkelingen is inmiddels gestart. Het gaat om de Waalzone, Tiel-West/Hertogenwijk, Latenstein en Passewaaij 12-14.

De ambities uit de Toekomstvisie Tiel 2040 en de Schaalsprong zijn ruimtelijk uitgewerkt in de ontwerp-Omgevingsvisie Tiel 2050. Het college heeft de ontwerpvisie vastgesteld. De visie ligt van 27 augustus tot en met 9 oktober 2026 ter inzage. Naar verwachting neemt de gemeenteraad eind 2026 een besluit over de definitieve Omgevingsvisie Tiel 2050.

Pilot gebiedsproces Geldermalsen Oost - Tiel West

Tiel werkt samen met de gemeente West Betuwe, de provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland en Regio Rivierenland aan de pilot gebiedsproces Geldermalsen Oost-Tiel West.

Samen verkennen de partijen de opgaven en kansen in het gebied tussen Geldermalsen en Tiel en de mogelijkheden voor regionale samenwerking. De pilot dient ook als voorbereiding op een mogelijk regioprogramma volgens de Gelderse aanpak voor gebiedsontwikkeling van de provincie Gelderland.

Adviesbureau TwynstraGudde heeft een eerste verkenning uitgevoerd. Naar verwachting wordt in het najaar van 2026 een aantal ruimtelijke scenario's voor het gebied verder verkend. Daarna wordt het bestuurlijke gesprek gevoerd over de mogelijke gezamenlijke vervolgstappen.

Regionaal niveau

Provinciale Omgevingsvisie en omgevingsverordening

De ontwerp-omgevingsvisie van de provincie Gelderland lag van 22 april tot en met 2 juni 2026 ter inzage. De voorgestelde wijzigingen van de Omgevingsverordening Gelderland 2025-2026 lagen

eerder dat jaar ter inzage. Gedeputeerde Staten hebben beide stukken inmiddels voorgelegd aan Provinciale Staten. Naar verwachting nemen Provinciale Staten in het najaar een besluit.

Regionaal Ruimtelijk Ontwikkel Perspectief (ROP)

Onder begeleiding van Regio Rivierenland werken we samen met onze regiogemeenten, de provincie Gelderland en Waterschap Rivierenland aan een Ruimtelijk Ontwikkel Perspectief voor Rivierenland (ROP). Deze integrale visie is richtinggevend voor de doorontwikkeling van Rivierenland en de samenwerking met onze regiogemeenten, de provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland en het Rijk.

Het Ruimtelijk Ontwikkel Perspectief (ROP) moet in beeld brengen hoe de regio Rivierenland er in 2050 uit kan zien. Ook wordt duidelijk welke ruimtelijke keuzes daarvoor nodig zijn en welke opgaven als eerste worden opgepakt. De uitkomsten van het ROP vormen een basis voor het beoogde interbestuurlijke regioprogramma. Dit programma komt voort uit afspraken tussen het Rijk en de provincie Gelderland.

Het streven is om in het voorjaar van 2027 het Ruimtelijk Ontwikkel Perspectief op te leveren en ter besluitvorming voor te leggen bij alle gemeenten.

Nationaal niveau

Ontwerp-Nota Ruimte

De Ontwerp-Nota Ruimte is in het najaar van 2025 ter inzage gelegd en vormt de langetermijnvisie van het Rijk op de inrichting van Nederland tot 2050 (met een doorkijk naar 2100). Tiel is in de Ontwerp-Nota Ruimte aangewezen als grootschalige woningbouwlocatie in een regiokern.

Vanwege de schaarse ruimte neemt het Rijk met de Ontwerp-Nota Ruimte meer

regie op de ruimtelijke ordening. De ruimtelijke plannen van gemeenten en provincies moeten daarbij aansluiten op de nationale keuzes. Tot de definitieve Nota Ruimte is vastgesteld, blijft de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) het overkoepelende kader voor het ruimtelijke beleid van het Rijk.

De Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv)

De Wet versterking regie volkshuisvesting is op 1 juli 2026 in werking getreden en geeft het Rijk, provincies en gemeenten meer mogelijkheden om regie te voeren op de woningbouwopgave en te sturen op voldoende betaalbare woningen.

De komende periode staat in het teken van het uitwerken van de nieuwe wettelijke verplichtingen in een volkshuisvestingprogramma, in Tiel bekend onder de noemer Woon(zorg)visie vanwege de integratie van de woonzorgvisie, en regionale afspraken.

Belangrijke onderdelen van de Wet versterking regie volkshuisvesting zijn meer betaalbare woningen en een evenwichtige verdeling van de sociale huurwoningen. Gemeenten met minder dan 30% sociale huur in de bestaande woningvoorraad moeten bij nieuwbouw minimaal 30% sociale huur programmeren. Daarnaast bevat de wet maatregelen om woningbouwprocedures te versnellen en om urgent woningzoekenden evenwichtiger over gemeenten te verdelen.

Het Besluit versterking regie volkshuisvesting treedt naar verwachting op 1 januari 2027 in werking, waarbij gemeenten vervolgens uiterlijk 1 juli 2027 moeten beschikken over een volkshuisvestingsprogramma. Deze ontwikkelingen vormen een belangrijk kader voor de verdere uitvoering van de woningbouwopgave en de Schaalsprong van Tiel.

2.2 Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?

De aantrekkingskracht van onze binnenstad willen we vergroten. We streven naar een compact en gezellig centrum. Voor creatieve initiatieven die kleur geven aan de stad maken we graag ruimte. Het hart van onze stad is namelijk dé plaats om elkaar te ontmoeten. In het centrum zorgen horeca, de weekmarkt en de vele evenementen voor vertier en vermaak. Ook de schouwburg en de winkels trekken mensen van buiten naar Tiel.

Samen met onze ondernemers en ondernemersverenigingen zorgen we voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat. We vinden het belangrijk dat vertegenwoordigers van overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek en omgeving elkaar blijven ontmoeten. Dat stimuleert saamhorigheid en innovatie.

Door onze centrale ligging aan het snelwegennetwerk en dankzij onze havens zijn we een aantrekkelijke gemeente voor ondernemers. Dat uit zich in een sterke economische groei op de bedrijventerreinen.

In samenwerking met Regio Rivierenland versterken we de speerpuntsectoren van onze regionale economie: Logistiek & Vestigingsklimaat bedrijven, Agribusiness en Recreatie & Toerisme.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.2.1	We vergroenen het centrum, knappen onze historische steegjes op, passen de bewegwijzering en de bestrating aan en maken de binnenstad autoluw. Daarnaast vervangen we het riool. Dit doen we in goed overleg met inwoners en ondernemers.	C	**Op schema/eind dit jaar afgerond** Door extra werkzaamheden aan het riool en maatregelen om de binnenstad bereikbaar te houden, is vertraging ontstaan waardoor de werkzaamheden niet voor Appelpop 2026 waren afgerond. Na de evenementenperiode zijn de werkzaamheden hervat. Het streven is om het resterende werk voor eind 2026 af te ronden.
2.2.2	Ook de Burense poort pakken we aan. Er komt een betere aansluiting op de binnenstad. Zo ontstaat er niet alleen een mooie aanloop van en naar het centrum, maar ook een fijne verblijfsplek voor zowel inwoners als toeristen.	2027	**Niet op schema** Zoals beschreven in de Eerste Voortgangsrapportage 2026, liggen de werkzaamheden aan de herinrichting van de Burense Poort tijdelijk stil. Het streven blijft om het werk in de loop van het tweede kwartaal van 2027 te hervatten.
2.2.3	We handhaven de transformatiesubsidie. Daarmee ondersteunen we ondernemers in de binnenstad, bij verplaatsing of verbouwing van hun bedrijf.	C	**Op schema** We hebben de transformatiesubsidie toegelicht aan verschillende initiatiefnemers. Een aantal aanvragen zijn in voorbereiding.
2.2.5	Vanuit de gemeente Tiel blijven we participeren in het Regionaal Stimuleringsfonds.	C	**Op schema** In de eerste aanvraagronde van het Regionaal Stimuleringsfonds zijn twaalf initiatieven ingediend. Negen initiatieven hebben subsidie gekregen: vier haalbaarheidsstudies en vijf uitvoeringsprojecten. De tweede aanvraagronde van het Regionaal Stimuleringsfonds in 2026 loopt van 1 augustus tot en met 30 september 2026.
2.2.7	We verplaatsen de coffeeshops naar één gezamenlijke locatie. De leegkomende panden krijgen een andersoortige functie.	2026	**Op schema** De conceptaanvraag voor de buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA), ingediend door de coffeeshophouders, is besproken aan de omgevingstafel. De coffeeshophouders hebben de uitkomst en het advies ontvangen en werken de aanvraag verder uit. Na ontvangst van de definitieve aanvraag wordt deze beoordeeld. Vervolgens wordt de gemeenteraad gevraagd een bindend advies uit te brengen.

C = continu proces

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Economische verkenning

In de Toekomstvisie Tiel 2040 - Stad en dorpen in balans staat dat we streven naar een meer divers economisch profiel. Logistiek en handel blijven belangrijk, maar zijn niet langer de enige focus. Om beter inzicht te krijgen in ons huidige economische profiel is een economische verkenning uitgevoerd. De uitkomsten gebruiken we als basis voor toekomstige keuzes en prioriteiten.

Regionaal niveau

Regionaal Economisch Ambitiedocument 2022-2025 (REA)

Binnen Regio Rivierenland werken gemeenten en ondernemers samen aan een sterke regio. Daarbij richten zij zich op het verder verbeteren van economie, samenleving en leefomgeving. De regionale economische ambities en koers uit het Regionaal Economisch Ambitiedocument 2022-2025 (REA) staan hierbij centraal.

Het huidige Regionaal Economisch Ambitiedocument (REA) is afgelopen. Daarom wordt gewerkt aan een nieuw REA voor de komende vijf jaar. Aan het nieuwe REA wordt ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld. Het uitvoeringsprogramma beschrijft welke activiteiten worden uitgevoerd, wie daarvoor verantwoordelijk is en welke financiële middelen nodig zijn.

Ook wordt bekeken welke instrumenten hiervoor worden ingezet, zoals het Regionaal Stimuleringsfonds (RSF). Besluitvorming door de gemeenteraad hierover wordt verwacht medio 2027.

Nationaal niveau

Bovengemiddeld knooppunt Tiel-Rivierenland

Tiel-Rivierenland is één van de negen belangrijke knooppunten binnen het landelijke programma Topcorridors. Samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de provincie Gelderland, Regio Rivierenland en Logistics Valley Rivierenland is een realisatiepact opgesteld. Dit pact bevat maatregelen om goederenvervoer efficiënter te maken en vervoer over water te stimuleren.

Het realisatiepact vormt de basis voor een subsidieaanvraag bij het Rijk. Voor Tiel leidt het realisatiepact tot meer samenwerking tussen de havens van Arnhem, Nijmegen en Tiel. Ook wordt onderzocht hoe de industriehaven van Tiel efficiënter en duurzamer kan worden ingericht. Het doel is om de haven uiteindelijk emissievrij te maken.

Daarnaast wordt de rol van de containerterminal in Tiel als inlandterminal voor de havens van Rotterdam en Antwerpen versterkt. Daarbij is aandacht voor het terugdringen van het vervoer van lege containers. Ook worden de mogelijkheden voor een transporthub met truckparking langs de A15-corridor verder onderzocht.

Geopolitieke ontwikkelingen

De wereld is volop in beweging. Oorlogen, veranderende internationale handelstarieven, klimaatverandering en de snelle ontwikkeling van nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie (AI), zorgen voor onzekerheid in de economie.

Deze ontwikkelingen zijn ook merkbaar in onze lokale economie. Veel bedrijven zijn voorzichtig en denken goed na voordat zij investeren. Daarbij speelt ook nog dat investeringen uitgesteld moeten worden door netcongestie of het niet kunnen voldoen aan bijvoorbeeld de stikstofeisen.

Tegelijkertijd laten ondernemers zien dat zij flexibel zijn en zich goed kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden en manieren vinden om hun bedrijven te laten groeien en toekomstbestendig te maken.

2.3 Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing

Wat willen we bereiken?

Tiel heeft een rijke geschiedenis, vanaf het Romeinse verleden tot aan het heden. We koesteren onze monumenten en de verhalen over onze stad en haar bevolking. Het Flipje- en Streekmuseum houdt die verhalen levend voor onze inwoners en voor toekomstige generaties. De cultuurhistorische waarden en objecten willen we behouden voor de toekomst, want de geschiedenis levert een belangrijke bijdrage aan onze identiteit.

We zijn trots op het cultureel aanbod in onze stad. Met het brede aanbod van het Cultuur Bedrijf Tiel (Agnietenhof en Zinder) verrassen we inwoners en lokken we bezoekers naar onze stad. Een divers aanbod vinden we belangrijk en willen we behouden.

Daarnaast willen we dat al onze inwoners gebruik kunnen maken van ons cultureel aanbod. We willen een gastvrije stad zijn, waar Tielenaren, maar ook mensen van buiten Tiel graag verblijven. Daarom gaan we zorgvuldig om met onze historische binnenstad, de Waal en de uiterwaarden, onze mooie Waalkade en unieke evenementen als het Fruitcorso, Appelpop, en het Dickens festijn.

We hebben een aantrekkelijk buitengebied. Er zijn de uiterwaarden en mooie vergezichten over de rivier de Waal, over (fruit)boomgaarden en over weilanden. Dit buitengebied draagt bij aan de vitaliteit van onze stad en zorgt voor rust, ontspanning en recreatie.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.3.2	Culturele voorzieningen moeten toegankelijk en interessant zijn voor zowel mensen uit Tiel als daarbuiten. Afspraken hierover leggen we vast in een convenant.	C	**Op schema** We zijn bezig met de uitvoering van de Cultuurnota. Hiermee houden we cultuur toegankelijk en aantrekkelijk.
2.3.3	We continueren de bestaande cultuurfondsen voor jongeren en volwassenen. Dat geeft volwassenen met een laag inkomen en kinderen uit gezinnen met een laag inkomen de mogelijkheid hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen.	C	**Op schema** De bestaande cultuurfondsen voor jongeren en volwassenen zijn voortgezet.
2.3.6	Door de archeologische opgravingen in Passewaaij en op Medel leren we steeds meer over onze geschiedenis. Deze kennis willen we delen en toegankelijk maken voor een breed publiek. Bij ontwikkelingen in het oude stadscentrum geven we inwoners de kans mee te werken aan publieksopgravingen.	C	**Op schema** We delen kennis over de geschiedenis van Tiel actief met inwoners. In het kader van 6000 jaar Tiel ontwikkelden we samen met de Oudheidkamer lesmateriaal over de geschiedenis van de stad. Het lesmateriaal is aangeboden aan alle leerlingen in de eerste en tweede klas van het voortgezet onderwijs.
2.3.7	Bij stadsontwikkeling kijken we hoe we cultuurhistorische waarden en objecten kunnen behouden voor de toekomst.	C	**Op schema** Het aanwijsproces van nieuwe gemeentelijke monumenten is afgerond. In september 2026 is het proces voor beeldbepalende panden gestart. Naar verwachting wordt dit proces uiterlijk in het tweede kwartaal van 2027 afgerond.
2.3.10	We spreken onze waardering uit voor grote evenementen als het Fruitcorso en Appelpop. Samen met de organisatoren kijken we hoe we deze evenementen kunnen behouden voor de toekomst. De transformatie van de Waalkade in een volwaardig evenemententerrein is in uitvoering. Het terrein wordt geschikt gemaakt voor evenementen en recreatie waarbij het groene karakter van de Waalkade behouden blijft.	C	**Op schema** Vanaf 2026 gaat het Fruitcorso verder als het Fruitfestival Tiel. Bezoekers kunnen fruitkunstwerken van dichtbij beleven, zowel overdag als 's avonds. De nieuwe opzet biedt meer ruimte voor kunst, cultuur, streekproducten en entertainment en draagt hierdoor bij aan een toekomstbestendige doorontwikkeling van het evenement. Appelpop was in 2026 voor het eerst een betaald evenement. Samen met de organisatie houden we de (financiële) gevolgen van deze wijziging goed in de gaten. Op de Waalkade in Tiel zijn extra parkeerplaatsen gerealiseerd. Het groene karakter van het evenemententerrein blijft daarbij behouden.

C = continu proces

2.3.11	We faciliteren kleinere evenementen in onze stad en we onderzoeken de mogelijkheid voor een nieuw zomerfestival.	C	**Op schema** Diverse kleinere evenementen in Tiel hebben subsidie ontvangen om hun activiteiten te kunnen organiseren.
2.3.12	We willen zorgen voor een betere aansluiting op wandelpaden, klompenpaden en struinroutes. Met de aanleg van een Klompenpad Tiel versterken we onze aansluiting op wandelpaden en onze toeristische en recreatieve mogelijkheden.	C	**Op schema** In samenspraak met vrijwilligers zijn de voorbereidingen en aanleg voor een Klompenpad Tiel gestart. Via de Regio Deal is subsidie toegekend om de samenwerking rond recreatieve routenetwerken te versterken en de kwaliteit daarvan te verbeteren. De regionale uitwerking van dit plan is inmiddels gestart.
2.3.13	In 2025 vieren we 6.000 jaar handel in Tiel. Hiervoor treffen we dit jaar de voorbereidingen en investeren we extra in het vormgeven van de verhaallijn Handel en Hanzestad.	2026	**Afgerond** Het jubileumjaar is op 21 juni 2026 feestelijk afgesloten met het Zonnewendefeest. Het jubileumjaar was een groot succes en heeft 6000 jaar Tiel op een positieve manier onder de aandacht gebracht van inwoners, organisaties en bezoekers.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Merkidentiteit Tiel

We werken aan een nieuwe merkidentiteit voor Tiel. De manier waarop Tiel zich presenteert, is in de afgelopen jaren minder eenduidig geworden. Daarom brengen we eerst de ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar in beeld. Daarna werken we samen met inwoners, ondernemers en organisaties aan een herkenbare merkidentiteit en een passende strategie om Tiel te promoten.

Regionaal niveau

LF Rijn-Limesroute

In het najaar van 2026 start de verkenning van het tracé van de nieuwe LF Rijn-Limesroute tussen Millingen aan de Rijn en Hoek van Holland. De route loopt naar verwachting ook door Tiel. Het Landelijk Fietsplatform coördineert de ontwikkeling van het tracé. De provincies Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland financieren de verdere verkenning en realisatie van de route. Daarnaast maken betrokken partijen afspraken over het beheer en de instandhouding van de LF Rijn-Limesroute.

Nationaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen.

2.4 Klimaat, duurzaamheid en energie

Wat willen we bereiken?

Om Tiel een duurzame toekomst te geven, omarmen we de 17 wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

We gaan de gebouwde omgeving verduurzamen. Klimaatadaptatie staat centraal: het tegengaan van hittestress, ecologisch beheer van de openbare ruimte, het zoveel mogelijk vergroenen van onze woon- en leefomgeving, het opwekken van duurzame energie, hergebruik van materialen en een goed waterbeheer (opvang klimaatbuien en omgaan met droge perioden).

Het zijn belangrijke zaken, waar we ons graag voor inzetten. Een goede biodiversiteit beperkt zich niet tot natuurgebieden: juist ook binnen de stadsgrenzen groeit en bloeit de flora en fauna die bijdraagt aan biodiversiteit. En die willen we behouden en versterken.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
2.4.1	We sluiten ons aan bij de Global Goals gemeenten en nemen deze doelen als uitgangspunt voor ons gemeentelijk beleid. We kiezen voor jaarthema's om onze acties te concentreren en een zo groot mogelijk bereik te halen.	C	**Afgerond** Het werken met jaarthema's sluit niet aan bij de integrale benadering van de Global Goals. Daarom zetten we momenteel niet actief in op dit thema en nemen we hiervoor geen middelen op in de begroting.
2.4.2	We zetten ons in om energiearmoede tegen te gaan.	C	**Op schema** In de tweede helft van 2026 komen we dicht bij de doelstelling om 332 huishoudens te ondersteunen met de aanpak EnergieVitaal Het aantal aanmeldingen is sterk toegenomen door een gezamenlijke belactie met het Tijdelijk Noodfonds Energie.
2.4.3	Via het Energieloket Rivierenland stimuleren en informeren we onze inwoners over verduurzaming van hun woning.	C	**Op schema** In de tweede helft van 2026 verstrekken we de laatste van de 463 isolatiesubsidies uit tranche 1. Daarnaast starten we met het verstrekken van subsidies uit tranche 2 van het Nationaal Isolatieprogramma (NIP).
2.4.4	Uitvoering van de Warmtetransitievisie Tiel. We stimuleren het isoleren van gebouwen en besparen van energie, onderzoeken de mogelijkheden voor een warmtenet Tiel-West, zoeken naar toekomstbestendige warmtebronnen en verduurzamen ons eigen vastgoed.	C	**Op schema** We werken verder aan het Warmteprogramma en bereiden dit voor op vaststelling door het college in de eerste helft van 2027.
2.4.5	We stimuleren energieopwekking door het installeren van zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen, woningen en overheidsgebouwen. Waar nodig en mogelijk, passen we onze regelgeving hiervoor aan, zodat bijvoorbeeld zonnepanelen geplaatst kunnen worden op garages en schuurtjes die horen bij particuliere gemeentelijke monumenten.	C	**Op schema** Twee grootschalige initiatieven voor duurzame energieopwekking langs de A15 werken hun plannen verder uit: Energiepark Wadenoijen (windenergie) en Energiepark Bergakker (zonne-energie). Na goedkeuring door de gemeente onderzoeken de initiatiefnemers de haalbaarheid van beide projecten. De initiatiefnemer van Energiepark Bergakker is gestart met de participatiefase. De participatietrajecten van beide initiatieven lopen door in 2027.

C = continu proces

2.4.6	Samen met partijen als Rijkswaterstaat en Prorail, werken we aan het OER-programma (Opwek Energie Rijksvastgoedgronden) waarbij we verkennen waar en hoe we met steun van de omgeving grootschalig energie kunnen opwekken op Rijksgronden. Bij deze verkenning betrekken we ook het initiatief De langste boomgaard van Europa: 33 kilometer aan fruit-, laan- en sierbomen, geplant in de groene strook tussen de A15 en het geluidsscherm van de Betuweroute (2.4.10 - vervalt hiermee).	2031	**Gedeeltelijk op schema** In de tweede helft van 2026 brengen we de haalbaarheid van de Energiecorridor A15-Betuweroute in kaart. Op basis van de uitkomsten besluit ProRail begin 2027 over de start van de aanbesteding.
2.4.7	We blijven binnen de regio samenwerken aan de energiestrategie en kijken naar mogelijkheden in de gemeente Tiel. Kansrijke mogelijkheden voor Tiel worden uitgewerkt.	C	**Op schema** We werken binnen de RES (Regionale Energie Strategie) aan het Regionaal Programma Energiesysteem, netbewust bouwen en het opzetten van een Energiehuis. De kansrijke mogelijkheden voor Tiel zijn uitgewerkt in het DEPO-beleid (Duurzame ElektriciteitsProductie en Opslag) en daarmee afgerond.
2.4.8	We werken samen met het bedrijfsleven aan duurzame bedrijventerreinen.	C	**Op schema** Het programma Circulaire Fabrieken is gestart. Via VNO-NCW en de Regio Deal Rivierenland krijgen maakbedrijven ondersteuning bij circulaire maatregelen zoals het hergebruik van grondstoffen en het verminderen van afval en energieverbruik. Op Bedrijvenpark Medel is het eerste netneutrale en energie-onafhankelijke bedrijventerrein van Europa gerealiseerd. Ondernemers werken aan een tweede Energy Hub. Op bedrijventerrein Kellen leggen we een vrachtwagenlaadplein aan bij de Milence Charging Hub.
2.4.9	Bij grote stedelijke ontwikkelingen zoals in de binnenstad, de Spoorzone en Passewaaij, nemen we klimaatadaptatie meteen mee, door wateropvang, waterberging en vergroening.	C	**Op schema** Bij de uitvoering van nieuwe plannen zoals in Lingehoven en bij Passewaaij 9, 10 en 11 houden we rekening met wateropvang en -berging en zetten we extra in op vergroening.
2.4.11	We stellen een ecologisch beleid op en zetten ons in om de bewustwording te vergroten over biodiversiteit en het omgaan met de natuur.	C	**Op schema** We werken aan een voorstel voor ecologisch beleid, met aandacht voor natuurinclusief bouwen. Daarnaast zijn we bezig met een subsidieaanvraag voor de oprichting van een natuurwerkgroep.

2.4.12	Bij alle ruimtelijke initiatieven kijken we welke ecologische waarden ingebracht en versterkt kunnen worden.	C	**Op schema** We nemen ecologische uitgangspunten mee in onze plannen en projecten. Het opstellen van ecologisch beleid versterkt deze aanpak. Daarnaast werken we aan subsidieaanvragen voor biodiversiteitsprojecten, zoals een bijenoase en een biodiversiteitsbosje.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Eerder aanvragen van elektriciteitsaansluitingen

Het college heeft beleidsregels vastgesteld voor de prioritering van elektriciteitsaansluitingen in de komende tien jaar. Vanaf 1 oktober 2026 kunnen gemeenten eerder capaciteit aanvragen voor woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten die binnen tien jaar worden gerealiseerd. Hiervoor worden plannen van initiatiefnemers verzameld.

De netbeheerder besluit uiteindelijk over de toekenning van capaciteit. De nieuwe werkwijze biedt Tiel de mogelijkheid om tijdig capaciteit aan te vragen voor toekomstige woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten. Zo kunnen we knelpunten door netcongestie beperken en de uitvoering van de woningbouwopgave ondersteunen.

Regionaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Nationaal niveau

Nationaal Isolatieoffensief

Het kabinet heeft op 22 juni 2026 het Nationaal Isolatieoffensief aangekondigd als versnelling van het bestaande Nationaal Isolatieprogramma (NIP). Voor gemeenten ligt de nadruk de komende jaren vooral op intensivering van de lokale isolatieaanpak, meer ondersteuning van huishoudens met energiearmoede en een verdere professionalisering van de uitvoering (onder andere door middel van het Energiehuis). De precieze uitwerking van de aanpak en eventuele nieuwe middelen voor gemeenten zijn nog niet bekend.

Europese Richtlijn energieprestatie van gebouwen EPBD IV

De Europese Commissie wil dat de gebouwde omgeving in 2050 emissievrij is. Daarom is de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD IV) vastgesteld. Deze Europese richtlijn, die in 2024 in werking trad, bevat maatregelen om de energieprestatie van gebouwen te verbeteren. Nederland verwerkt de richtlijn stapsgewijs in nationale wet- en regelgeving. De eerste tranche is op 29 mei 2026 ingegaan.

De EPBD IV introduceert onder meer nieuwe eisen voor nieuwbouw en bestaande utiliteitsgebouwen. Daar-

naast bevat de richtlijn regels voor onder andere laadinfrastructuur, fietsparkeerplaatsen en energielabels. Vanaf 1 januari 2028 moeten gemeenten hun vastgoed stapsgewijs verduurzamen volgens de eisen voor Zero Emission Buildings (ZEB). We brengen in beeld welke verduurzamings-maatregelen en investeringen nodig zijn en hoe we de wettelijke doelstellingen kunnen bereiken.

Verduurzaming wegtransportsector en kilometerheffing

Sinds 1 juli 2026 betalen vrachtwagens in Nederland een kilometerheffing op bijna alle snelwegen en enkele provinciale en gemeentelijke wegen. Daarbij betalen schone en lichte voertuigen minder, waarmee de overheid duurzaam vervoer stimuleert. Een groot deel van de opbrengst gaat naar subsidies voor verduurzaming en innovatie van de wegtransportsector.

Financiële afwijkingen

Binnen dit programma rapporteren we de volgende afwijkingen van de begroting van meer dan € 75.000.

Onderwerp	2026
Kosten opstellen nieuwe omgevingsplannen. Kosten worden gedekt door incidentele hogere opbrengst leges omgevingsvergunningen (programma 1)	160 N
Overige afwijkingen < € 75.000	76 N
Totaal afwijkingen programmabudgetten	***236 N***
Budgettair neutrale mutaties:	
Geluidsanering gevelisolatie Stationsstraat, gedekt uit rijksmiddelen	900
Realisatiestimulans woningbouw (231 woningen x € 7.000), toegevoegd aan reserve grondexploitatie	1.617
Verwachte uitgaven en inkomsten woningbouwproject Veilingterrein 2026, gedekt door rijks- en provinciale subsidies en doorbelasting aan GEM Veilingterrein BV	1.000
Besteding rijksmiddelen klimaatakkoord (CDOKE)	797
Besteding rijksmiddelen energiearmoede en isolatieaanpak	500
Herrubricering budgetten Cultuurbedrijf	108
Besteding ontvangen subsidies voor cultuureducatie	380
Project museum Tiel Anno Nu, gedekt door subsidies	85
Overige afwijkingen < € 75.000	24
Investeringen:	
Investeringen Stadhuiscomplex (toegangsverleningssysteem)	662
Aframing krediet Strategische grondverwerving Spoorzone	-10.255

3. Mens en Samenleving

3.1 Zorg, participatie en zelfredzaamheid

Wat willen we bereiken?

We willen dat in Tiel iedereen mee kan doen in en aan onze samenleving. De eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden van mensen vormen voor ons het uitgangspunt. Alles begint bij de vraag van de inwoner.

Ondersteuning organiseren we zo dichtbij mogelijk. We zetten in op preventie en bieden gerichte hulp aan inwoners die het niet op eigen kracht kunnen. We geven ruimte voor persoonlijk contact, bieden maatwerk als de inwoner daar het meest bij gebaat is en houden het financieel beheersbaar.

We hebben een goede sociale basis nodig. Deze basis vormt de optelsom van alle voorzieningen die in Tiel ertoe bijdragen dat mensen in staat zijn om voor zichzelf te zorgen en zich in sociale situaties staande weten te houden.

We willen ook in Tiel de krappe arbeidsmarkt benutten om extra mensen die nu aan de kant staan naar werk- of leerwerktrajecten te begeleiden. We versterken werkzoekenden, medewerkers en werkgevers bij het ontdekken, benutten en vergroten van talenten.

Al deze acties bereiken we niet alleen. We doen dit samen met inwoners, verenigingen, stichtingen, ondernemers en andere samenwerkingspartners. Samen kunnen we onze fijne leefomgeving behouden en er voor elkaar zijn!

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
3.1.2	De gemeente Tiel is aanjager van het Armoedepact. We bouwen verder aan de samenwerking met bestaande en nieuwe partijen. We streven ernaar om elkaar beter te begrijpen en om de beschikbare voorzieningen voor inwoners die ondersteuning nodig hebben effectiever te benutten. Daarnaast willen we het begrip voor inwoners die in armoede leven vergroten.	C	**Op schema** Het Armoedepact is actief voortgezet, onder meer met een goedbezochte bijeenkomst op 26 maart 2026 die in het teken stond van de voorzieningenwijzer en de Participatiewet in balans. In november 2026 volgt een nieuwe bijeenkomst. De pilot met Plinkr Financiële Coaching, een digitale coachingsmethode die inwoners met schulden helpt op weg naar een financieel gezonde toekomst, is vanaf januari 2026 verder uitgebouwd. Uit de eerste evaluatie in juni 2026 blijkt dat de aanpak positieve resultaten oplevert en dat de behoefte aan coaching groeit. Daarom zijn meer coachingstrajecten gestart. Daarnaast heeft een onafhankelijke auditor de gemeentelijke schuldhulpverlening positief beoordeeld. Gemeente Tiel werd omschreven als een betrokken organisatie die integraal werkt aan financiële stabiliteit en toekomstperspectief voor inwoners. Op basis van de positieve beoordeling heeft de gemeente Tiel het NVVK-keurmerk voor kwalitatief goede schuldhulpverlening opnieuw voor drie jaar ontvangen.
3.1.3	We organiseren de verdere ontwikkeling van de Sociale Poort: één centrale toegang voor hulpvragen over zorg, welzijn en ondersteuning.	C	**Op schema** De doorontwikkeling van de Sociale Poort is opgenomen als programmalijn in het programma Samen Leven in Tiel. De uitwerking van deze programmalijn wordt in het najaar 2026 ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

C = continu proces

3.1.4	We investeren in de sociale basis en eerste lijn, om (dure) zorg en ondersteuning te voorkomen.	C	**Op schema** Het versterken van de sociale basis en eerstelijnsondersteuning blijft een belangrijk aandachtspunt. Vanaf 2026 wordt extra geïnvesteerd in de inloopvoorziening van Ixta Noa voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Met aanvullende subsidie hebben we in de zomer van 2026 het aantal inloopmomenten van Ixta Noa uitgebreid van één naar twee per week. Daardoor kunnen meer inwoners gebruikmaken van laagdrempelige ondersteuning. De scootmobielpool is uitgebreid met een nieuwe uitleenlocatie, twee extra scootmobielen en een duofiets. In totaal zijn nu 8 scootmobielen beschikbaar op 6 locaties in Tiel. Hiermee kunnen inwoners eenvoudiger gebruikmaken van vervoersvoorzieningen en wordt de inzet van individuele voorzieningen waar mogelijk voorkomen. De cultuursensitieve ontmoetingsplekken, de zogenaamde 'huiskamers' voor ouderen met beginnende dementie en een migratieachtergrond zijn voortgezet en dragen bij aan ontmoeting, ondersteuning en het voorkomen van zwaardere zorgvragen. Op basis van de positieve resultaten van de pilot zetten we het programma Kind aan Huis structureel voort en is dit een vast onderdeel van het preventieve gemeentelijke ondersteuningsaanbod binnen het sociaal domein geworden zodat gezinnen tijdig passende ondersteuning ontvangen en zwaardere jeugdhulp waar mogelijk wordt voorkomen.
3.1.5	We geven invulling aan het convenant huisartsen, onder meer door samen te werken aan preventie, (vroeg)signalering en een gezonde leefstijl.	C	**Op schema** Op basis van het convenant huisartsen geven we in 2026, samen met de Tielse huisartsen, uitvoering aan het versterken van de verbinding tussen zorg en het sociaal domein. We zetten in op vroegsignalering, passende ondersteuning en een betere samenwerking rond inwoners met een ondersteuningsvraag.

3.1.7	We zetten in op inburgering en inclusie. Iedereen is gelijkwaardig en moet kunnen meedoen in onze gemeente.	C	**Op schema** De gemeenten Tiel, Buren, Culemborg, Neder-Betuwe en West Maas en Waal hebben hun krachten gebundeld in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) Inburgering om gezamenlijk de taken rondom de Brede Intake, het Plan Inburgering en Participatie (PIP) en het financieel ontzorgen van nieuwkomers uit te voeren. In dat kader zijn inmiddels diverse themabijeenkomsten georganiseerd. In 2026 is gestart met de uitvoering van de Regenboogagenda 2026-2029 en is verder gewerkt aan een lokaal antidiscriminatiebeleid, inclusief actieplan en Lokale Inclusie Agenda. Hiervoor wordt een uitgebreid participatieproces doorlopen. Er zijn diverse activiteiten georganiseerd om inclusie, gelijke kansen en samenwerking te bevorderen waaronder: • Het Mobiel Media Lab in het centrum op de Dag Tegen Discriminatie en Racisme. • Een netwerklunch over inclusie. • Verschillende iftarbijeenkomsten die ontmoeting en verbinding tussen inwoners stimuleerden.
3.1.8	Binnen de regio monitoren we de resultaten van de nieuwe inkoopstrategie Wmo-zorg en Jeugdhulp.	C	**Op schema** Lokaal en regionaal wordt sterk ingezet op datagedreven werken. Regio Rivierenland heeft in overleg met de samenwerkende gemeenten een leverancier gecontracteerd voor een nieuw databeheersysteem, waarvan medio 2026 'de uitrol' heeft plaatsgevonden. Dit databeheersysteem ondersteunt het gestructureerd verzamelen, beheren en ontsluiten van gegevens. Hierdoor wordt de kwaliteit, veiligheid en beschikbaarheid van informatie verbeterd en kunnen processen, monitoring en beleidsvorming beter worden ondersteund.
3.1.9	We ondersteunen de ouders die slachtoffer zijn geworden van de kinderopvangtoeslagenaffaire.	2023-2027	**Op schema** Ook in 2026 blijven we slachtoffers van de toeslagenaffaire ondersteunen. Op dit moment zijn er ongeveer 30 lopende trajecten en zitten er nog zo'n 15 trajecten in de nazorgfase. De landelijke termijn om hulp aan te vragen is verlengd tot 31 augustus 2027. Daardoor kunnen er nog nieuwe hulpvragen bij komen.

3.1.10	We doen mee aan het landelijke actieprogramma Eén tegen eenzaamheid, om Tielse inwoners die zich eenzaam voelen, te helpen.	C	**Op schema** De gemeente Tiel geeft actief invulling aan de lokale aanpak van eenzaamheid binnen het programma Eén tegen Eenzaamheid. In Tiel zijn verschillende mogelijkheden beschikbaar om anderen te ontmoeten en sociale contacten te versterken. Voorbeelden hiervan zijn het Inloophuis, diverse maatjesprojecten en aanschuiftafels. Om ontmoeting en sociale verbinding te stimuleren, organiseerden we samen met partners de Zomerschool voor senioren en namen we deel aan de landelijke Kom Erbij Week. Met beide activiteiten stimuleerden we ontmoeting en participatie en vroegen we aandacht voor eenzaamheid.
3.1.11	Ook mensen met dementie moeten zo lang mogelijk kunnen meedoen in de Tielse samenleving. Samen met Alzheimer Nederland werken we aan een dementievriendelijke gemeente.	C	**Op schema** De gemeente Tiel is dementievriendelijk en blijft zich inzetten voor het behoud en de verdere ontwikkeling hiervan. De werkgroep Dementievriendelijk Tiel werkt aan een vernieuwd actieplan. Hierin wordt onder meer ingezet op het vergroten van de bewustwording rondom dementie. Een belangrijk onderdeel hiervan is de samenwerking met ondernemers. Ook voor mensen met dementie en hun naasten zijn in 2026 diverse activiteiten en bijeenkomsten georganiseerd. Inwoners konden onder andere deelnemen aan: • het Alzheimer Trefpunt; • de Onvergetelijke Kookclub; • activiteiten voor inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond, gericht op kennisdeling, ontmoeting en ondersteuning. In 2026 heeft het Kennisnetwerk Geriatrie diverse bijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten stonden in het teken van mantelzorg en de gezondheidsrisico's van hitte voor kwetsbare ouderen en vormden daarmee een goede plek voor de uitwisseling van kennis en ervaring tussen zorg- en welzijnsprofessionals.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Programma Samen Leven in Tiel

De gemeenteraad heeft in december 2025 het programma 'Samen leven in Tiel - investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst' vastgesteld. Dit programma beschrijft de ambities van de gemeente Tiel binnen het sociaal domein voor de periode 2026-2031. In 2026 is het uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Het uitvoeringsprogramma doorloopt momenteel het bestuurlijke besluitvormingsproces en vormt de basis voor de verdere uitvoering van de ambities en activiteiten binnen het sociaal domein.

Convenant Stevige Lokale Teams

In 2026 is gestart met de lokale en regionale uitwerking van het convenant Stevige Lokale Teams. Met een lokale opgavemanager en in samenwerking met partners binnen het sociaal domein werken we aan toegankelijke en samenhangende ondersteuning voor inwoners. Deze manier van werken draagt bij aan de ambities van programmalijn vier van het gemeentelijk programma Samen leven in Tiel: Een sterke sociale basis en passende ondersteuning dichtbij.

Regionaal niveau

Verlenging overeenkomsten aanbieders diensten Wet maatschappelijke ondersteuning

De overeenkomsten met het merendeel van de aanbieders van begeleiding, dagbesteding en logeren op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn, door middel van de in de overeenkomsten opgenomen verlengingsopties, verlengd. De verlenging geldt voor de periode van 1 juli 2026 tot en met 30 juni 2028. Met de aanbieders die geen gebruik wilden maken van de verlengingsmogelijkheid zijn afspraken gemaakt over de warme overdracht en ondersteuning van (eventueel) bij hen in zorg zijnde cliënten naar een andere zorgaanbieder.

Werkzaak Rivierenland

Werkzaak Rivierenland ziet dat de druk op de inkomensvoorziening toeneemt. Zowel het aantal werkzoekenden als de uitkeringslasten stijgen. Tegelijkertijd neemt de SW-doelgroep sneller af dan verwacht. Ook landelijk is deze ontwikkeling zichtbaar.

In het eerste halfjaar van 2026 heeft Werkzaak Rivierenland verder geïnvesteerd in innovatie en ondersteuning, onder andere via Digitale Werkinstructies (DIWI) en digitale/AI-ondersteuning voor werkzoekenden, zoals de Buddy app. Deze ontwikkelingen benadrukken het belang van blijvende inzet op begeleiding naar werk en passende ondersteuning voor werkzoekenden.

Arbeidsmarktregio

Op 11 juni 2026 is in de bibliotheek in Tiel het WIN-punt (Work in NL-informatiepunt) voor Europese arbeidsmigranten met informatie over wonen en werken, officieel geopend. Europese arbeidsmigranten kunnen zonder afspraak langskomen of bellen met praktische en juridische vragen over werk, zorgverzekering en wonen. Het WIN punt in Tiel is gevestigd in de bibliotheek.

Nationaal niveau

Wet vereenvoudiging banenafspraak

De Wet vereenvoudiging banenafspraak is vanaf 1 januari 2026 gefaseerd ingevoerd. Sinds 1 juli 2026 kunnen meer mensen met een arbeidsbeperking worden opgenomen in het doelgroepregister. Dit maakt het voor werkgevers makkelijker om de juiste match te vinden en vermindert de administratieve regeldruk voor bepaalde groepen die voorheen buiten de boot vielen.

De eerdere opsplitsing in aparte banenafspraken voor de xmarktsector en de overheid verdwijnt op termijn (het wordt één gezamenlijke afspraak), en er komt een nieuwe, vereenvoudigde quotumregeling. De exacte ingangsdatum hiervoor moet nog bij Koninklijk Besluit worden vastgesteld.

Verlenging Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïne

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor ontheemden uit Oekraïne is verlengd tot en met 4 maart 2028. Ontheemden die onder de richtlijn vallen, behouden recht op opvang, leefgeld, medische zorg, onderwijs en toegang tot de arbeidsmarkt, maar stromen niet door in de Participatiewet en hebben geen recht op algemene bijstand.

3.2 Jeugd en onderwijs

Wat willen we bereiken?

Elk kind verdient de best mogelijke start in het leven én een optimale kans op een mooie toekomst. De eerste duizend dagen van een kinderleven zijn daarvoor cruciaal. Daar dragen wij graag aan bij. Goed en volwaardig onderwijs is belangrijk voor de toekomst van onze kinderen.

Onderwijshuisvesting

Op het gebied van onderwijshuisvesting staat de gemeente voor een uitdaging. De komende jaren staan grote investeringen in schoolgebouwen op de rol, zoals het Beroepscollege. Soms is verbouwen voldoende, maar in andere gevallen is volledige renovatie of zelfs nieuwbouw noodzakelijk. In 2023 is het Integraal Huisvestingsplan gemeente Tiel (IHP) vastgesteld en op dit moment wordt uitvoering gegeven aan de haalbaarheidsonderzoeken voor de projecten uit de eerste termijn van het IHP.

Basis lees, schrijf en rekenvaardigheden

Sommige inwoners van Tiel hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Zij hebben hierdoor ook problemen met het gebruik van computers of smartphones, wat hen belemmert om volledig deel te nemen aan de maatschappij en de arbeidsmarkt. Dit leidt tot kosten voor de samenleving. We zetten ons in om mensen die hun basisvaardigheden willen verbeteren, te ondersteunen en hen vooruit te helpen.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
3.2.1	We maken een Tielse vertaling van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. De eerste duizend dagen voor een kind zijn cruciaal voor een goede start. We helpen kwetsbare ouders zodat hun kinderen zo gezond en veilig mogelijk hun leven starten.	C	**Op schema** In 2026 is de uitvoering van de ketenaanpak Kansrijke Start voortgezet in samenwerking met lokale en regionale partners. Via onder andere het programma Stevig Ouderschap worden (aanstaande) ouders ondersteund bij opvoeding, ontwikkeling en een stabiele thuissituatie in de eerste levensjaren van hun kind. In heel 2026 zetten we verschillende activiteiten voort om ouderschap en preventie te versterken waaronder scholing van verloskundigen en kraamverzorgenden in Centering Parenting, multidisciplinaire voorlichtingsbijeenkomsten, het Mama Café en de masterclass Ouderschap met vertrouwen. Er is verder gewerkt aan de versterking van de lokale coalitie, met extra aandacht voor kennisontwikkeling op het gebied van armoede en schulden. Zo dragen we als gemeente bij aan een gezonde, veilige en kansrijke start voor kinderen in Tiel.
3.2.2	Door corona hebben leerlingen en studenten leervertragingen opgelopen. Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) helpt die vertraging in te lopen. Samen met maatschappelijke partners en onderwijs voeren we het Tielse actieplan uit.	C	**Op schema** Sinds 1 augustus 2025 is de regeling Nationaal Programma Onderwijs (NPO) beëindigd. In Tiel zijn we er echter in geslaagd om met andere financieringsbronnen enkele belangrijke interventies voort te zetten. Het gaat daarbij onder meer om middelen uit de preventieve aanpak Jeugd en de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie. Dankzij deze inzet behouden we ook in 2026 het wijkteam op scholen, de uitbreiding van het jongerenwerk en de extra inzet in de peuteropvang.
3.2.3	We blijven ons inzetten om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en onderwijskansen te stimuleren.	C	**Op schema** Het Regionaal Programma van school naar duurzaam werk Regio Rivierenland 2026-2029, dat uitvoering geeft aan de Wet van school naar duurzaam werk, is op 31 maart 2026 door het ministerie goedgekeurd. De uitvoering van het programma is inmiddels gestart en wordt dit schooljaar verder uitgerold.

C = continu proces

3.2.4	We organiseren activiteiten voor inwoners met beperkte basisvaardigheden. Hierbij maken we gebruik van een thematische aanpak waarbij we ons richten op onderwerpen zoals geld, gezondheid, werk en gezin.	C	**Op schema** In Regio Rivierenland werken de Taal- en Leerhuizen met één gezamenlijk registratie- en monitoringsysteem. Het gezamenlijke registratie- en monitoringsysteem van de Taal- en Leerhuizen in de Regio Rivierenland maakt concreet zichtbaar dat volwasseneneducatie leidt tot grotere zelfredzaamheid, betere kansen op werk en aantoonbare maatschappelijke en financiële besparingen Per 1 september 2026 is de marktgestuurde overeenkomst voor volwasseneneducatie officieel omgezet in een publiek-publieke samenwerking. Tiel en ROC Rivor trekken hierin nu directer als overheidspartners samen op om het educatie-aanbod flexibeler te sturen. Het Regionaal Programma Basisvaardigheden 2026-2029 is vastgesteld. De gezinsaanpak en de werkgeversbenadering, gekoppeld aan Leven Lang Ontwikkelen (LLO) zijn belangrijke speerpunten. In Tiel wordt de gemeentelijke gezinsaanpak verder uitgewerkt. Hierbij wordt integraal samengewerkt met Kansrijke Start en het Onderwijskansenbeleid (OKB). De inzet richt zich op beter bereik van gezinnen, laagdrempelige ondersteuning in de wijk en op sterkere signalering en doorverwijzing door professionals. In 2026 zijn de beschikbare WEB-middelen (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) voor volwasseneneducatie tijdelijk met 10% verlaagd. Deze korting wordt in 2027 teruggedraaid. De verlaging van de decentrale uitkering voor basisvaardigheden blijft gehandhaafd.

3.2.5	We stimuleren talenten onder meer met de Brede school aanpak, Brede school Academie en inzet van het jongerenwerk.	C	**Op schema** Meerdere scholen in Tiel hebben voor de periode 2025-2028 subsidie ontvangen vanuit de subsidieregeling School en Omgeving. Samen met scholen en maatschappelijke partners hebben we het aanbod van activiteiten buiten schooltijd uitgebreid. Zo krijgen kinderen extra mogelijkheden om zich te ontwikkelen. De bestaande Brede School-aanpak in Tiel-Oost en de Kloosterbuurt sluit goed aan bij de regeling en is met de beschikbare middelen versterkt. In Tiel-West zijn de eerste stappen gezet voor een vergelijkbare aanpak. Zo is in de zomer van 2026 een zomerschool georganiseerd.
3.2.6	Met het Regionaal Werkbedrijf-Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (RW-POA) Regio Rivierenland werken we aan de praktische uitwerking van de Banenafspraak. We stimuleren activiteiten die het onderwijs beter laten aansluiten op vragen vanuit de arbeidsmarkt.	C	**Op schema** Al 99% van doelstelling is gerealiseerd voor de regio Rivierenland. In 2026 is binnen Arbeidsmarktregio Rivierenland ingezet op praktijkgerichte activiteiten die jongeren vroegtijdig laten kennismaken met regionale beroepen en werkgevers zoals het Talentenlab Tiel en de Techniekdag Rivierenland.

3.2.7	Het uitvoeringsprogramma voor de projecten uit de eerste termijn van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is in de maak, inclusief de daarbij behorende haalbaarheidsonderzoeken.	2023-2025	**Gedeeltelijk op schema** De gemeenteraad heeft de voorkeursscenario's voor de nieuwbouw van Scholeneiland Drumpt, de Montessorischool, VSO De Sonnewijser en Passewaaij vastgesteld. Ook is de definitiefase gestart, waarin de programma's van eisen voor de verschillende nieuwbouwprojecten worden opgesteld. In het najaar van 2026 worden de investeringskredieten voor de Montessorischool en De Sonnewijser ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. Ontwikkelingen binnen het onderwijsveld hebben gevolgen voor de verdere uitwerking van enkele huisvestingsopgaven. Zo onderzoeken Openbaar Primair Onderwijs Rivierenland (OPO-R) en Christelijk Primair Onderwijs Betuwe (CPOB) de mogelijkheden voor een samenwerkingsbestuur, wat impact kan hebben op de planning van Scholeneiland Drumpt. Voor Passewaaij beoordelen we het eerder vastgestelde voorkeursscenario opnieuw vanwege de gewenste groei van de wijk en de toekomstige onderwijsbehoefte. Er loopt een haalbaarheidsonderzoek naar de huisvesting van de Prins Willem Alexanderschool West, de Prins Mauritsschool West en samenwerkende partners in een integraal kindcentrum (IKC) of Brede School Plus-voorziening in Tiel West. Voor de nieuwbouw van het Lingecollege (beroepscollege en praktijkonderwijs) is de omgevingsvergunning verleend, de grond overgedragen aan de aannemer en zijn de bouwwerkzaamheden gestart.

3.2.8	We werken aan de borging van het Talenthouse, een geschikt talentenprogramma en voldoende begeleiding.	2023-2025	**Op schema** Jongeren ontvangen begeleiding en coaching via het Talenthouse van Mozaiek Welzijn in Tiel. Met Mozaïek Welzijn wordt gewerkt aan een verdere versterking van het talentenprogramma, met aandacht voor zowel binnen- als buitenactiviteiten. De uitbreiding van het jongerenwerk, waarmee de gemeenteraad in maart 2025 heeft ingestemd, is inmiddels volledig ingevuld. De vernieuwing van het Talenthouse is afgerond. Jongeren zijn actief betrokken bij de herinrichting. Het Talenthouse biedt nu een duurzame, warme en inspirerende omgeving die beter aansluit bij de wensen en belevingswereld van jongeren.
3.2.9	Voor jongeren willen we ook buitenactiviteiten faciliteren. We gaan hierover in gesprek met de jongeren(raad) en andere betrokkenen.	C	**Op schema** Samen met maatschappelijke partners organiseren we diverse buitenactiviteiten die kinderen stimuleren om te sporten, bewegen en elkaar te ontmoeten. In 2026 zijn tijdens de voorjaars-, mei- en zomervakantie activiteiten georganiseerd, zoals een trefbaltoernooi, een sport- en spelochtend en een Summer Splash. Ook was er dit jaar weer een nieuwe editie van de Jeugdvakantieweken. Deze activiteiten zijn mede mogelijk gemaakt vanuit het Sportakkoord. Er zijn verdere stappen gezet in het participatieproces om te komen tot een volwaardig Urban Sportpark op de locatie tussen de sporthal van Westroijen en het TEC-terrein. Met deze ontwikkeling komen we tegemoet aan de wens van jongeren voor een Urban Sportpark. Daarbij besteden we nadrukkelijk aandacht aan sociale veiligheid en verkeersveiligheid. Naar verwachting is het park eind 2027 gereed.
3.2.10	We geven uitvoering aan het onderwijskansenbeleid. Hiermee bieden we kinderen met een onderwijsachterstand de best mogelijke kansen in hun ontwikkeling en bereiden we ze goed voor op hun toekomst.	2023-2026	**Op schema** In 2026 zetten we de uitvoering van het Onderwijskansenbeleid voort. Dit najaar evalueren en herijken we het beleid.

3.2.11	We sluiten aan op de Hervormingsagenda Jeugd.	2024-2028	**Op schema** Het programma Samen Leven in Tiel - investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst, dat eind 2025 door de gemeenteraad is vastgesteld, vormt de basis voor de verdere ontwikkeling van het sociaal domein in Tiel. Met dit programma zetten we ons in voor een sterke, sociale en toekomstbestendige samenleving. Door te investeren in zekerheid, gelijke kansen en gezondheid willen we achterstanden binnen de Tielse samenleving verkleinen en perspectief bieden aan alle inwoners. Bij het opstellen van het programma is aangesloten bij de uitgangspunten van de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028, zoals een integrale toegang, sterke lokale teams en een versterkte pedagogische basis. De gemeenten in Regio Rivierenland werken gezamenlijk aan de uitvoering van de Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026. Deze regionale ambities zijn vertaald naar het Uitvoeringsprogramma Jeugd 2026-2028, waarin is vastgelegd hoe vanaf 2026 wordt gewerkt aan toegankelijke, effectieve en financieel houdbare jeugdhulp.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Programma Samen Leven in Tiel

De gemeenteraad heeft in december 2025 het programma 'Samen leven in Tiel - investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst' vastgesteld. Dit programma beschrijft de ambities van de gemeente Tiel binnen het sociaal domein voor de periode 2026-2031. In 2026 is het uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Het uitvoeringsprogramma doorloopt momenteel het bestuurlijke besluitvormingsproces en vormt de basis voor de verdere uitvoering van de ambities en activiteiten binnen het sociaal domein.

Convenant Stevige Lokale Teams

In 2026 is gestart met de lokale en regionale uitwerking van het convenant Stevige Lokale Teams. Met een lokale opgavemanager en in samenwerking met partners binnen het sociaal domein werken we aan toegankelijke en samenhangende ondersteuning voor inwoners. Deze manier van werken draagt bij aan de ambities van programmalijn vier van het gemeentelijk programma Samen leven in Tiel: Een sterke sociale basis en passende ondersteuning dichtbij.

Kostenontwikkeling Jeugdhulp

In de Jaarrekening 2025 is een overschrijding zichtbaar binnen de specialistische jeugdhulp. De interne kostenanalyse laat zien dat deze stijging niet wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jeugdigen dat gebruikmaakt van jeugdhulp, maar vooral door een hogere zorgintensiteit per cliënt, langere trajectduren en hogere tarieven als gevolg van de in 2023 gewijzigde contractering. Daarnaast is sprake van een verschuiving naar complexere en duurdere vormen van ondersteuning.

Hoewel in de afgelopen jaren is geïnvesteerd in preventieve interventies, zoals Kind aan Huis, Stevig Ouderschap, de pilot Echtscheidingen en de uitbreiding van het jongerenwerk, hebben deze inspanningen vooralsnog niet geleid tot een afname van de kostenontwikkeling op specialistische jeugdhulp.

Uit analyse blijkt dat de stijgende kosten een structureel karakter hebben. Het is dan ook noodzakelijk om deze ontwikkeling financieel te verwerken in de tweede voortgangsrapportage 2026 en mee te nemen bij het opstellen van de begroting 2027.

Tegelijkertijd wordt de regionale impactanalyse naar de effecten van de gewijzigde inkoopstrategie afgerond. Op basis van de resultaten wordt bepaald of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Regionaal niveau

Verlenging overeenkomsten met aanbieders van jeugdhulp

De overeenkomsten met de aanbieders van jeugdhulp liepen af per 1 juli 2026. We hebben gebruik gemaakt van de verlengingsopties zoals opgenomen in de huidige overeenkomsten. De verlenging geldt voor de periode van 1 juli 2026 tot en met 30 juni 2028.

Voordat een overeenkomst kan worden verlengd, moet op grond van de Algemene maatregel van Bestuur Reële Prijzen worden onderzocht of het vastgelegde tarief nog passend is voor de uitvoering van de dienstverlening. Uit dit onderzoek blijkt dat de tarieven van een aantal jeugdhulpproducten omlaag kunnen. Deze aanpassing is per 1 juli 2026 in overleg met de aanbieders doorgevoerd.
Met de aanbieders die geen gebruik wilden maken van de verlengingsmogelijkheid zijn afspraken gemaakt over de warme overdracht en ondersteuning van (eventueel) bij hen in zorg zijnde cliënten naar een andere zorgaanbieder.

Gemeenschappelijke regeling jeugdzorg

De bestuurlijke verkenning naar vormgeving van de wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling jeugdzorg is afgerond. Op basis van de uitkomsten bereiden we een advies voor aan de gemeenteraden in Rivierenland. De advisering is gericht op besluitvorming over het instellen van een gemeenschappelijke regeling en de daarbij passende organisatievorm.

Tijdens een regionaal georganiseerde (digitale) raadsbijeenkomst zijn raadsleden in de gelegenheid gesteld om kennis te nemen van deze ontwikkeling en de stand van zaken daarvan.

Nationaal niveau

Veranderstrategie Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Op 8 juli 2026 is de Veranderstrategie Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming vastgesteld door het Rijk, de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) en betrokken ketenpartners. Daarmee is de overgang ingezet van experimenteren in proeftuinen naar de landelijke implementatie van nieuwe werkwijzen binnen de kind- en gezinsbescherming.

De veranderstrategie richt zich op het sneller signaleren van onveilige situaties en een gezamenlijke analyse met daarbij meer aandacht voor een betere afstemming tussen hulp en bescherming, één vast aanspreekpunt voor gezinnen en een integrale aanpak voor het hele gezin. Voor gemeenten betekent dit dat lokale teams een grotere rol krijgen bij de ondersteuning van gezinnen waar onveiligheid speelt.

De periode 2026-2029 staat in het teken van de eerste transitiefase. In deze periode worden succesvolle werkwijzen uit de proeftuinen ingevoerd, lokale teams en regionale veiligheidsexpertise verder versterkt en gewerkt aan meer uniforme werkwijzen en kaders.

Wet versterking regie volkshuisvesting

Per 1 juli 2026 is de Wet versterking regie volkshuisvesting in werking getreden. De wet geeft het Rijk, provincies en gemeenten meer wettelijke instrumenten om samen te sturen op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd

De uitgangspunten van de Wet versterking regie volkshuisvesting worden meegenomen bij het opstellen van de nieuwe Woon(zorg)visie, zodat de woon- en zorgopgaven voor de verschillende doelgroepen integraal worden uitgewerkt.

3.3 Sport, gezondheid en bewegen

Wat willen we bereiken?

Sport en bewegen

We willen dat zoveel mogelijk Tielenaren gezond zijn. Sport en bewegen draagt daaraan bij. Daarom streven we naar een passend sport- en beweegaanbod voor iedereen. Belangrijk is dat het sportaanbod aansluit bij de behoeften van inwoners.

In het Sport en beweegbeleid 2022-2032 hebben we de overkoepelende doelstelling opgenomen dat in 2026 het percentage Tielenaren dat voldoet aan de beweegrichtlijnen is gestegen.

Met een actieve leefstijl en voldoende beweging kunnen inwoners zich gezond, vitaal en weerbaar voelen. Maar er is buiten gezondheid en vitaliteit nog meer voordeel te behalen. Bewegen en sporten dragen bij aan sociale cohesie en persoonlijke ontwikkeling. Misschien wel het allerbelangrijkste: mensen beleven er plezier aan.

De gemeente Tiel wil dit bereiken door het wegnemen van drempels die sport- en beweegdeelname in de weg staan en inwoners daarmee stimuleren om (meer) te gaan sporten en bewegen. Dit doen we samen met sport- en beweegaanbieders.

Bewegen en sporten in de openbare ruimte is in opkomst. Fietsen, wandelen en bootcamps stijgen in populariteit. De openbare ruimte kunnen we dan ook zien als de grootste sportaccommodatie die de gemeente Tiel rijk is.

Gezondheid

Een goede gezondheid helpt inwoners om mee te doen in de samenleving. Daarom zetten we in op het beschermen en bevorderen van de gezondheid en het welzijn van onze inwoners en op een gezonde leefomgeving in Tiel.

Het Preventieakkoord ondersteunt deze aanpak. Twintig organisaties hebben het akkoord ondertekend en werken samen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen inwoners. We helpen inwoners om aan hun gezondheid te werken en richten de fysieke leefomgeving zo in dat die uitnodigt om te bewegen.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
3.3.1	We blijven ons inzetten om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen, onder meer door te investeren in buurt-sportcoaches.	C	**Op schema** Het lokale beweegteam Tiel Beweegt zet zich op verschillende manieren in op het gebied van: • Sport- en beweegstimulering • Verenigingsondersteuning • Bewegingsonderwijs • Brede School Tiel Oost, Kloosterbuurt en West
3.3.2	We voeren metingen uit om erachter te komen of het sportaanbod aansluit bij de beweeg- en sportbehoeften van onze inwoners en welke drempels Tielenaren ervaren om te gaan sporten.	2025 -2027	**Gedeeltelijk op schema** De uitkomsten van de sportmonitor Tiel 2025 zijn naar verwachting beschikbaar in het vierde kwartaal van 2026. De sportmonitor Tiel geeft inzicht in het sportlandschap, de vitaliteit van sportverenigingen en de behoefte aan buitensportaccommodaties in de gemeente Tiel.
3.3.3	We zetten in op de doorontwikkeling van lokale initiatieven zoals het Sportakkoord en het Preventieakkoord.	C	**Op schema** Het Sportakkoord draagt bij aan het versterken van het lokale sport- en beweegaanbod. Op 11 juli 2026 vond bijvoorbeeld de tweede editie van Vitali-Tiel plaats, waar inwoners kennis konden maken met activiteiten op het gebied van gezondheid, welzijn, sport en bewegen. Het evenement heeft bijgedragen aan de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het preventieve aanbod in Tiel. Het Sportakkoord wordt ingezet om initiatieven duurzaam te borgen. Een voorbeeld is Lekker Bewegen bij Dynamiek in Tiel-West. Met ondersteuning vanuit het Sportakkoord zijn materialen aangeschaft, waardoor vrijwilligers de beweeggroep zelfstandig kunnen voortzetten. Hiermee wordt laagdrempelig beweegaanbod voor inwoners duurzaam verankerd in de wijk.

C = continu proces

3.3.4	We geven uitvoering aan het Preventieakkoord. Samen met lokale partners zorgen we voor een samenhangend pakket van maatregelen op het gebied van roken, gezond gewicht en psychisch welbevinden.	C	**Op schema** Samen met regiogemeenten en zorg- en welzijnspartners werken we aan de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarbij zetten we in op de ketenaanpakken Welzijn op Recept, Valpreventie, Kansrijke Start, Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG) en de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI). We zetten het Uitvoeringsplan Rookvrije Generatie 2025-2026 voort en besteden extra aandacht aan het voorkomen dat kinderen en jongeren gaan vapen en helpen hen om te stoppen met vapen. Dat doen we onder meer met voorlichting aan leerlingen en bijeenkomsten voor ouders. Op 15 juni 2026 vond de themaochtend Sterk in je kop! plaats voor ruim 400 leerlingen van ROC Rivor. De bijeenkomst stond in het teken van mentale gezondheid, bewustwording en het versterken van de mentale veerkracht van jongeren. De resultaten van de Kindermonitor 2025 zijn gepresenteerd en worden benut om het lokale gezondheids- en jeugdbeleid verder te versterken. De pilot Leefstijl in de Wijk in Tiel-West is positief geëvalueerd. De pilot is verlengd tot eind 2026 en wordt uitgebreid naar gebied Oost. De uitkomsten worden gebruikt om te bepalen hoe de wijkgerichte aanpak vanaf 2027 structureel kan worden ingericht. Na de zomer van 2026 is een pilot met gezondheidschecks van start gegaan. Met deze pilot wordt onderzocht hoe inwoners laagdrempelig ondersteund kunnen worden bij het verkrijgen van inzicht in hun gezondheid en leefstijl.

3.3.5	Financiële en andere belemmeringen om te sporten en bewegen, nemen we zoveel mogelijk weg voor onze inwoners. Voor mensen met een beperkt inkomen stellen we het Jeugd- en Volwassenenfonds Sport en Cultuur beschikbaar. Dit zijn landelijke regelingen.	C	**Op schema** Het SPRINTS-project, een driejarig onderzoek van de HAN en de Radboud Universiteit, dat zich richt op het vergroten van sportdeelname onder kinderen wordt voortgezet. Samen met inwoners en partners onderzoeken we welke belemmeringen sportdeelname in de weg staan en welke oplossingen hieraan kunnen bijdragen. De eerste resultaten worden in het najaar besproken met betrokken partijen en benut voor de verdere ontwikkeling van de aanpak in Tiel-West. Samen met lokale partners werken we aan duurzame oplossingen om sport en bewegen toegankelijk te maken, waaronder de verdere ontwikkeling van een structureel naschools sportaanbod. Met ingang van januari 2026 zijn nieuwe overeenkomsten gesloten met het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenenfonds waarmee deelname aan sport- en cultuuractiviteiten ook voor de komende jaren toegankelijk is voor inwoners met beperkte financiële middelen. In het eerste halfjaar van 2026 maakten 159 kinderen en 196 volwassenen gebruik van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenenfonds.
3.3.6	We stimuleren een passend sport- en beweegaanbod onder inwoners met een beperking.	C	**Op schema** Het lokale beweegteam Tiel Beweegt organiseert in 2026 naschoolse activiteiten voor kinderen in het speciaal onderwijs, met als doel hen kennis te laten maken met verschillende sporten. Inwoners met een beperking kunnen bij verschillende sportverenigingen in Tiel meedoen aan activiteiten.

3.3.7	We creëren meer mogelijkheden om buiten te bewegen. Bijvoorbeeld door fiets- en wandelroutes aan te leggen.	C	**Op schema** De Fietsersbond is in samenwerking met de gemeente in 2026 gestart met het realiseren van een Doortraproute. Doortraproutes zijn comfortabele en mooie fietsroutes van 20 tot 25 km voor senioren. Bij de aanleg van de Doortraproute is ook aandacht voor de toegankelijkheid van de route voor mensen met een beperking, bijvoorbeeld voor het gebruik van een duofiets. Naar verwachting is de Doortraproute in het vierde kwartaal van 2026 gereed.
3.3.8	Het aanbod aan accommodaties stemmen we af op de beweeg- en sportbehoefte van de inwoners.	2025	**Op schema** De realisatie van de nieuwe sporthal aan de Papesteeg, tegenover de nieuwbouw van het Beroepscollege, verloopt volgens planning. Samen met het Lingecollege en de Federatie Tielse Sportverenigingen werken we de wensen en eisen uit. De resultaten vormen de basis voor de aanbesteding. Er zijn verdere stappen gezet in het participatieproces om te komen tot een volwaardig Urban Sportpark op de locatie tussen de sporthal van Westroijen en het TEC-terrein. Met deze ontwikkeling komen we tegemoet aan de wens van jongeren voor een Urban Sportpark. Daarbij besteden we nadrukkelijk aandacht aan sociale veiligheid en verkeersveiligheid. Naar verwachting is het park eind 2027 gereed.
3.3.10	We voeren geplande renovaties en groot onderhoud uit aan de buitensportvelden. Hiermee houden we de accommodaties op orde.	C	**Op schema** In de zomer van 2026 zijn de geplande renovaties aan diverse buitensportaccommodaties afgerond. De werkzaamheden zijn uitgevoerd op basis van de jaarlijkse inspecties en het geactualiseerde Meerjarenonderhoudsplan (MJOP), zodat de sportvelden veilig, kwalitatief goed en duurzaam inzetbaar blijven. De renovaties zijn uitgevoerd bij: • Atletiekvereniging Astylos • Hockeyvereniging Kromhouters • Voetbalvereniging Theole In het najaar van 2026 worden de vernieuwde sportvelden geïnspecteerd en gecertificeerd. De inspectie en certificering moeten aantonen dat de voorzieningen voldoen aan de geldende kwaliteits- en veiligheidseisen.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal niveau

Programma Samen Leven in Tiel

De gemeenteraad heeft in december 2025 het programma 'Samen leven in Tiel - investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst' vastgesteld. Dit programma beschrijft de ambities van de gemeente Tiel binnen het sociaal domein voor de periode 2026-2031. In 2026 is het uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Het uitvoeringsprogramma doorloopt momenteel het bestuurlijke besluitvormingsproces en vormt de basis voor de verdere uitvoering van de ambities en activiteiten binnen het sociaal domein.

Lokaal Hitteplan Tiel 2026-2029

In 2026 is gewerkt aan de actualisatie van het lokale Hitteplan 2026-2029, waarmee invulling wordt gegeven aan de lokale uitwerking van het Nationaal Hitteplan. Het college heeft in juli 2026 het vernieuwde Lokaal Hitteplan Tiel 2026-2029 vastgesteld.

Het hitteplan is bedoeld om negatieve gezondheidseffecten van hitte te voorkomen en te beperken. Het plan helpt ouderen en hun netwerk om tijdens warme periodes beter voor zichzelf en elkaar te zorgen. Ook legt het plan duidelijke afspraken vast over signalering, communicatie en verantwoordelijkheden.
Om kwetsbare inwoners tijdens perioden van extreme warmte goed te bereiken en te ondersteunen, werkt de gemeente Tiel samen met zorg- en welzijnsorganisaties, GGD Gelderland-Zuid en vrijwilligersnetwerken. Voor andere kwetsbare groepen, zoals dak- en thuisloze mensen, werken we aan samenwerkingsafspraken.

Regionaal niveau

Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

In 2026 is zowel lokaal als regionaal gewerkt aan de voorbereiding van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Dit akkoord sluit aan op de doelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) en richt zich op het versterken van preventie, gezondheid en de samenwerking tussen zorg en welzijn.

Samen met de regiogemeenten en samenwerkingspartners is gewerkt aan een regionale AZWA-werkagenda, waarin gezamenlijke ambities en prioriteiten zijn vastgelegd. Hierbij ligt de focus onder andere op preventie, passende ondersteuning, een sterke sociale basis en een gezonde leefomgeving. De werkagenda wordt naar verwachting in het vierde kwartaal van 2026 ter besluitvorming aangeboden aan het college.

Nationaal niveau

Wet integrale suïcidepreventie

De Wet integrale suïcidepreventie is op 1 januari 2026 in werking getreden en ondergebracht in de Wet publieke gezondheid (Wpg). Met de inwerkingtreding van deze wet zijn gemeenten verplicht beleid te ontwikkelen en uit te voeren om suïcides en zelfmoordpogingen te voorkomen. Gemeente Tiel geeft invulling aan de Wet integrale suïcidepre-

ventie door te kiezen voor een regionale, integrale aanpak in samenwerking met andere gemeenten en partners. De GGD Gelderland-Zuid coördineert de regionale aanpak waarbij gebruik wordt gemaakt van onder andere de inhoudelijke expertise van Pro Persona. Er wordt ingezet op bewustwording, het versterken en verbinden van bestaande initiatieven en het verbeteren van de samenwerking in de keten.

Financiële afwijkingen

Binnen dit programma rapporteren we de volgende afwijkingen van de begroting van meer dan € 75.000.

Onderwerp	2026
Bijdrage aan Werkzaak en rijksbijdragen die verband houden met de uitvoering van de taken ondergebracht bij Werkzaak	1.128V
Vanaf 2025 is ingezet op de versterking van het preventieve aanbod jeugd. Deze extra inzet moest worden opgevangen binnen de budgetten van programma 3. Door het structurele voordeel op de bijdrage aan Werkzaak kan hiervoor nu budget worden opgenomen in de begroting	519 N
Lagere uitgaven regulier peuterspeelzaalwerk	100 V
Budget voor uitvoering alleenverdienersproblematiek en IBO problematische schulden is niet volledig nodig voor uitvoering van deze activiteiten	119 V
Afrekening jeugdfonds sport en cultuur over afgelopen jaren (85) en verwacht overschot 2026 (60)	145 V
Hogere uitgaven jeugdzorg. Betreft de structurele doorwerking uit de jaarrekening 2025	1.403 N
Afrekening subsidies voorgaande jaren	86 V
Overige verschillen	227 V
Totaal afwijkingen programmabudgetten	***117 N***
Budgettair neutrale mutaties:	
Lagere rijksbijdrage inburgering, hierdoor ook minder budget te besteden	270
Bijdrage volgens de verordening “financiële gelijkstelling onderwijs” zijn overgeheveld van programma 1 naar programma 3	95
Voor het uitvoeren van het programma SLiT en daaruit voortkomende projecten, hiervoor zijn middelen gelabeld in de algemene reserve en de reserve sociaal domein	134
Bijdrage uit de regiobegroting Beschermd Wonen en maatschappelijke opvang neemt af. Dekking vindt, vooralsnog plaats, binnen de bestaande budgetten van programma 3	308
Via de algemene uitkering worden diverse budgetten ontvangen, via programma 3 vindt de uitvoering plaats (o.a. alleenverdienerproblematiek, IBO problematische schulden en middelen voor het Werkbedrijf)	475
Overige budgettair neutrale mutaties kleiner dan 75K	197

4. Inwoners

4.1 Veiligheid

Wat willen we bereiken?

In Tiel moet iedereen veilig kunnen wonen, werken, leren en recreëren. Naast een stevige repressieve aanpak met bestuursrechtelijke maatregelen in combinatie met strafrecht zetten we extra in op preventie en vroegsignalering.

Dit doen we op zorg- en veiligheids-thema's, zoals (ernstige) overlastgevers, huiselijk geweld en kindermishandeling, stalking en radicalisering. We werken hierin samen met partners verbonden aan het Zorg- en Veiligheidshuis.

Daarnaast bestrijden we ondermijning en zware criminaliteit met oog voor de groot-stedelijke problematiek van Tiel. Tegen-gaan van ongeregeldheden, vandalisme en geweld, (drugs)criminaliteit, cyber-crime en mensenhandel maken onder-deel uit van onze aanpak.

We willen voorkomen dat jongeren het verkeerde pad op gaan. Dit verdient onze serieuze aandacht. De kwetsbaarheid voor criminaliteit door onze geografische ligging en bereikbaarheid, maar ook het DNA van Tiel met onze sociale bevol-kingsopbouw met relatief veel sociaaleco-nomisch kwetsbare inwoners, spelen een belangrijke rol.

In onze aanpak werken we met het stevig voeren van procesregie vanuit de gemeentelijke rol samen met een netwerk van onder andere scholen, sportclubs, politie en justitie. We maken gebruik van de betrokkenheid van inwoners en onder-nemers bij onze gemeente.

Wederkerigheid, het versterken van meldingsbereidheid en daarmee onze informatiepositie en het stevig en stringent handhaven zijn daarbij sleutelwoorden.

Wat gaan we ervoor doen?

NB: de cijfers betreffen een vergelijking tussen de eerste acht maanden van 2026 en de eerste acht maanden van 2025.

	Actie	Jaar	Voortgang
4.1.1	We zetten structureel en projectmatig in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. We voeren een stevige regie op de samenwerking en het versterken van de informatielijn met onze ketenpartners met een strakkere handhavingslijn. Zowel preventief en repressief met inzet van controles vanuit toezicht en handhaving en bestuurlijke instrumenten als de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). Waar mogelijk versterken we onze regie met regionale, provinciale of landelijke gelden.	C	**Op schema** De integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt volgens het uitvoeringsprogramma voortgezet. De aanpak is verder versterkt met integrale controles op bedrijventerreinen, bij garageboxen, rond de haven en op vastgoedlocaties. Ook is de samenwerking met partners binnen Interventieteam De Waarden versterkt, waaronder de sociale recherche. We blijven structureel optreden tegen illegale bewoning, uitbuiting en andere misstanden. Dat gebeurt onder meer met integrale avondcontroles en het project Ariadne, dat zich richt op recreatieterreinen. We bereiden de invoering van het Digitaal Opkopers Register (DOR) voor om heling van gestolen goederen te bestrijden. Het register helpt ook bij de aanpak van inbraken en diefstal. Het aantal inbraken is dit jaar gestegen van 23 naar 44. Het aantal diefstallen uit schuren, garages en bergingen nam toe van 12 naar 23. Daarom zetten we extra in op inbraakpreventie via buurtpreventie, communicatie en voorlichting, zoals tijdens de afgelopen zomervakantie. De intensievere aanpak van drugscriminaliteit en straathandel heeft geleid tot een forse stijging van opgepakte dealers: van 5 in 2025 naar 13 in 2026.

C = continu proces

4.1.2	We onderhouden een constructieve samenwerkingsrelatie met politie, justitie en het Zorg- en Veiligheidshuis om de veiligheid binnen onze gemeente te waarborgen. We brengen onze basis met betrekking tot het veilig en wettelijk juist delen en verwerken van gegevens op orde en investeren in informatie gestuurd werken.	C	**Op schema** Het aantal geregistreerde politie-incidenten blijft op hoofdlijnen stabiel, met een lichte stijging van 5% (van 5.884 naar 6.160 incidenten). De druk op het zorg- en veiligheidsdomein blijft echter toenemen. Het aantal meldingen van personen met onbegrepen of verward gedrag steeg met 19%, van 376 naar 446 meldingen. Politie en partners signaleren een toenemende complexiteit van de problematiek. Het aantal acute situaties en noodhulp (Prio 1-meldingen) bij de politie neemt toe. Vaak spelen meerdere problemen tegelijk, zoals psychische problemen, verslaving, schulden, dakloosheid en maatschappelijke uitval. De veiligheidsopgave vraagt daarom vaak niet in de eerste plaats om een aanpak van criminaliteit, maar om passende zorg en ondersteuning. Een zorgelijke ontwikkeling is de reorganisatie van de acute psychiatrische crisiszorg door Pro Persona. Sinds juli 2026 zijn de crisisdiensten regionaal samengevoegd. Bestuurders en samenwerkingspartners in de regio hebben herhaaldelijk aangedrongen op heroverweging van dit besluit. Toch zijn inwoners uit Tiel en omgeving in de avond, nacht en weekenden vaker aangewezen op crisisvoorzieningen in Nijmegen. Dit leidt tot langere aanrijtijden voor cliënten, politie, ambulancediensten en medewerkers van de crisiszorg.

4.1.3	Met voorlichtings- en bewustwordingscampagnes werken we aan de weerbaarheid van inwoners, bedrijven en verenigingen tegen alle vormen van ondermijning en (zware) criminaliteit. Op basis van wederkerigheid roepen we onze inwoners, bedrijven en verenigingen op om verantwoordelijkheid te nemen en zaken te melden. We communiceren actief over de opvolging van meldingen en de aanpak van overlast, openbare orde en veiligheidsdossiers.	C	**Op schema** De meldingsbereidheid onder inwoners blijft toenemen. Het aantal meldingen van verdachte situaties steeg van 647 naar 750 (+16%). Het aantal meldingen bij Meld Misdaad Anoniem nam toe van 85 naar 120 (+41%). De stijging sluit aan bij de voortdurende communicatie over ondermijning, drugscriminaliteit en leefbaarheid en bij de intensieve aanpak van drugscriminaliteit. Ook het online jongerenwerk levert informatie op over criminaliteit en onveilige situaties in online kanalen. Relevante signalen worden doorgegeven aan de betrokken partners. De gerichte communicatie en campagnes worden voortgezet. Landelijk en lokaal is er veel aandacht voor de risico's van digitale criminaliteit. Ook in Tiel zetten we preventiecampagnes in om inwoners en ondernemers bewust te maken van de risico's. Mogelijk draagt deze inzet bij aan de daling van het aantal geregistreerde zaken. Dat aantal nam met 30% af, van 168 in 2025 naar 117 in 2026. Het gaat onder meer om online oplichting, internetfraude, phishing en fraude bij handel via digitale platforms. Ondanks de daling van het aantal geregistreerde zaken blijft alertheid nodig. De bereidheid om digitale criminaliteit te melden of aangifte te doen is relatief laag. De werkelijke omvang kan daardoor groter zijn dan de registraties laten zien. Daarom blijven we inwoners en ondernemers bewust maken van de risico's en van wat zij zelf kunnen doen om digitale criminaliteit te voorkomen.

4.1.4	Met de gezamenlijke inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en politie op (veel voorkomende) criminaliteit, openbare orde en overlastsituaties handhaven we de veiligheid. We zetten de beschikbare capaciteit, inclusief eventuele incidentele uitbreidingen, op basis van prioriteiten in ons handhavingsbeleid en integraal veiligheidsplan, structureel in. Wanneer gevraagd acteren we op urgente veiligheidsrisico's en overlastsituaties. In het bijzonder rondom de jaarwisseling, bij evenementen en bij overlast in de openbare ruimte.	C	**Op schema** De integrale aanpak van dak- en thuisloosheid draagt bij aan het beperken van de overlast in de binnenstad. Het aantal meldingen van overlast door dak- en thuisloze mensen daalde met 20%, van 143 naar 114. Jeugdgerelateerde overlast blijft tegelijkertijd een aandachtspunt. Het aantal meldingen steeg met 13%, van 209 naar 236. Daarom wordt vanuit het Jeugd Preventie Team (JPT) samen met jongerenwerk, onderwijs, politie en zorgpartners gericht ingezet op overlastlocaties en risicogroepen. Op basis van onze opgebouwde jeugdaanpak Aanstormend Talent een stevige integrale aanpak opgezet rondom een jeugdgroep die betrokken is bij structurele overlast en veiligheidsincidenten in o.a. het centrum van Tiel. Binnen deze aanpak werken de gemeente, jeugdboa's, jongerenwerk, leerplicht, politie, zorgpartners en het Openbaar Ministerie persoons- en groepsgericht samen door een combinatie van bestuurlijke en strafrechtelijke maatregelen met zorg. In lijn met de motie 'Fatbikes' zetten we samen met de politie, scholen, jongerenwerk en handhaving extra in op voorlichting, bewustwording en gerichte controles. Daarbij is onder meer aandacht voor gevaarlijk verkeersgedrag in en rond het centrum. In oktober 2026 vindt een grote integrale fatbike-controle plaats. Hierbij wordt aangesloten bij bredere maatregelen gericht op verkeersveiligheid rond scholen en drukke fietsroutes. Het aantal meldingen van winkeldiefstal daalde met 28%, van 134 naar 97. Dit bevestigt het belang van de gezamenlijke aanpak binnen het Veilig Winkelgebied, waaronder het collectief winkelverbod en de samenwerking tussen ondernemers, politie en de gemeente.

4.1.4	*Met de gezamenlijke inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en politie op (veel voorkomende) criminaliteit, openbare orde en overlastsituaties handhaven we de veiligheid.* *We zetten de beschikbare capaciteit, inclusief eventuele incidentele uitbreidingen, op basis van prioriteiten in ons handhavingsbeleid en integraal veiligheidsplan, structureel in.* *Wanneer gevraagd acteren we op urgente veiligheidsrisico's en overlastsituaties. In het bijzonder rondom de jaarwisseling, bij evenementen en bij overlast in de openbare ruimte.*	*C*	Brandveiligheid vraagt dit jaar bijzondere aandacht. Het aantal geregistreerde branden steeg met 92%, van 61 naar 117. In Tiel-West is sinds het voorjaar sprake van aanhoudende openbare-ordeproblematiek door een reeks brandincidenten. Tussen 1 januari en 31 augustus vonden in de wijk 44 branden plaats. Het ging vooral om afval-, container- en bermbranden. Daarvan vonden 25 branden plaats binnen de aangewezen hotspot rond het Westledeplein en de Nieuwe Tielseweg. Naar aanleiding van de brandincidenten zijn de maatregelen opgeschaald. Zo is tijdelijk cameratoezicht ingesteld, houden politie en boa's extra toezicht en wordt brandbaar materiaal dagelijks verwijderd. Betrokken partners werken intensief samen aan de aanpak. Inwoners worden opgeroepen verdachte situaties te melden en informatie met de politie te delen voor lopende opsporingsonderzoeken. Het relatief grote aantal autobranden in heel Tiel (27) lijkt grotendeels verband te houden met conflicten in het criminele circuit. Mogelijk speelt daarbij ook de intensievere aanpak van drugscriminaliteit in onze gemeente een rol. De autobranden lijken niet samen te hangen met de brandstichtingen in Tiel-West. Extra aandacht is besteed aan de voorbereiding en begeleiding van een veilig verloop van Appelpop en het Fruitfestival. Vanwege de vernieuwde opzet en terreininrichting is bij vergunningverlening, toezicht en handhaving nadrukkelijk aandacht besteed aan bezoekersveiligheid, crowdmanagement, mobiliteit en openbare orde. De voorbereidingen voor de komende jaarwisseling, waarin het landelijke vuurwerkverbod geldt, zijn inmiddels in volle gang.

4.1.4	*Met de gezamenlijke inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en politie op (veel voorkomende) criminaliteit, openbare orde en overlastsituaties handhaven we de veiligheid.* *We zetten de beschikbare capaciteit, inclusief eventuele incidentele uitbreidingen, op basis van prioriteiten in ons handhavingsbeleid en integraal veiligheidsplan, structureel in.* *Wanneer gevraagd acteren we op urgente veiligheidsrisico's en overlastsituaties. In het bijzonder rondom de jaarwisseling, bij evenementen en bij overlast in de openbare ruimte.*	*C*	Tijdens de hete zomerperiode zijn met zorg- en veiligheidspartners nieuwe werkafspraken gemaakt als onderdeel van een hitteprotocol, naar voorbeeld van het bestaande winterprotocol. Daarbij is extra aandacht voor kwetsbare inwoners, gezondheidsrisico's en de gevolgen van extreme hitte voor de openbare orde. Ook is ingezet op zwemveiligheid in en langs de Waal door toezicht, handhaving en gerichte preventiecommunicatie.
4.1.6	We stimuleren Veiliger Wijk Teams (Leefbaarheids-Overleggen Tiel- LOT), buurtpreventieteams en het gebruik van buurtapp's. Bestaande landelijke apps worden door ons gepromoot. Ook experimenteren we met succesvolle projecten uit andere gemeenten (zoals het project Waaks). Met dit soort projecten benutten we de ogen en oren van onze inwoners en ondernemers.	C	**Op schema** Sinds 1 juli 2026 voeren we het toezicht en de handhaving in de openbare ruimte weer zelf uit. Dit doen we ook voor de gemeenten Culemborg en Zaltbommel. De boa's die voorheen in dienst waren van Avri zijn nu in dienst van de gemeente. Het takenpakket van de boa's is ongewijzigd. Het gaat dan om handhaving, bijvoorbeeld op het gebied van parkeren en openbare orde. Met de prioriteringsagenda sturen we scherper op thema's rond veiligheid en leefbaarheid. Met ons eigen boa-team kunnen we verder bouwen aan informatiegestuurd en wijkgericht toezicht en handhaving. Zo krijgen we meer inzicht in meldingen, trends en hotspots en kunnen we de beschikbare capaciteit gerichter inzetten. Daarbij maken we gebruik van wijkplannen en inzichten uit de leefbaarheids- en wijkmonitor. In lijn met de motie 'Veilig op en over straat' bouwen we binnen het wijkgericht werken verder aan een hotspotgerichte aanpak. Meldingen van inwoners, signalen van politie en boa's, gegevens uit de leefbaarheidsmonitor en informatie uit wijk- en ondernemersoverleggen komen samen in wijkbeelden en hotspotanalyses. De wijkbeelden en analyses vormen de basis voor de wijkplannen en de prioriteringsagenda voor toezicht en handhaving. Zo organiseren we de inzet op leefbaarheid en veiligheid steeds meer wijkgericht, integraal en informatiegestuurd. De beschikbare capaciteit kan daardoor effectiever worden ingezet op locaties waar de veiligheidsopgave het grootst is.

4.1.8	Het project 'Aanstormend Talent' zetten we door, waarbij we gebruik maken van landelijke gelden. Daarmee verstevigen we de integrale (preventieve en repressieve) jeugdaanpak om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden. Dit doen we in samenhang met de borging van het Talenthouse, het verstevigen van samenwerking met scholen op het vlak van veiligheid en de versterking van jongerenwerk (zie onder Mens en Samenleving).	C	**Op schema** Met incidentele middelen van het ministerie van Justitie en Veiligheid hebben we het project 'Aanstormend Talent' opgezet met als doel het voorkomen van jonge aanwas in criminaliteit. We hebben onder meer op specialistisch en online jongerenwerk ingekocht voor de vroegsignalering van risicogedrag. Daarnaast hebben we de uitbreiding van ObyHelpt naar meerdere wijken en Halt-spreekuren op scholen gefinancierd. Specialistische jeugdzorg wordt ingezet voor de persoonsgerichte begeleiding van jongeren die uit de criminaliteit willen stappen. Er lopen acht jeugdcasussen met een Persoonsgerichte Aanpak (PGA), gericht op het voorkomen dat jongeren verder afglijden in de criminaliteit of om hen te helpen eruit te stappen. De samenwerking binnen het Jeugd Preventie Team (JPT) en met scholen via Veilig in en om Scholen (VIOS) is versterkt. De jeugdofficieren van het Openbaar Ministerie in Oost-Nederland nemen als partner deel aan het project 'Aanstormend Talent' en beoordelen de aanpak als succesvol en een best practice in Gelderland. In september 2026 hebben we een regionale conferentie over onze 'Tielse aanpak' georganiseerd om het lokale en regionale netwerk te versterken door kennis te delen en contacten te leggen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft aangekondigd de incidentele ondersteuning voor gemeenten, buiten de 27 oorspronkelijk aangesloten grote gemeenten, vanaf 2027 niet meer voort te zetten. Door het wegvallen van de landelijke subsidie zoeken we naar andere financieringsmogelijkheden om de inzet binnen het project 'Aanstormend Talent' voort te zetten.

4.1.8	*Het project 'Aanstormend Talent' zetten we door, waarbij we gebruik maken van landelijke gelden.* *Daarmee verstevigen we de integrale (preventieve en repressieve) jeugdaanpak om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden.* *Dit doen we in samenhang met de borging van het Talenthouse, het verstevigen van samenwerking met scholen op het vlak van veiligheid en de versterking van jongerenwerk (zie onder Mens en Samenleving).*	*C*	In het landelijke debat over subsidies voor leefbaarheid en veiligheid is aandacht gevraagd voor de opgaven van M50-gemeenten, zoals de druk op leefbaarheid in wijken en de risico's van jonge aanwas in criminaliteit. Tiel behoort tot deze groep gemeenten en heeft de gezamenlijke lobby van de M50-gemeenten voor (structurele) landelijke ondersteuning gesteund.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Lokaal

Maatschappelijke weerbaarheid, polarisatie en radicalisering

De maatschappelijke onrust als gevolg van internationale conflicten en landelijke incidenten heeft ook impact op Tiel. Om de lokale weerbaarheid te versterken is gestart met het opstellen van een plan gericht op maatschappelijke veerkracht. Hiervoor is een inventarisatie uitgevoerd naar de stand van zaken en de opgaven voor Tiel aan de hand van de 41 VNG-punten voor maatschappelijke weerbaarheid van gemeenten.

Met de door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) toegekende subsidiegelden voor 2025 en 2026 zetten we in 2026 een netwerkregisseur in voor de aanpak van polarisatie en radicalisering. In samenhang met het antidiscriminatiebeleid richt deze inzet zich op het versterken van de relatie met sleutelfiguren en is er aandacht voor de lokale impact van landelijke ontwikkelingen, waaronder de Wet PARTA (Wet gegevensverwerking persoonsgerichte aanpak radicalisering en terroristische activiteiten) en de uitbreiding van bevoegdheden van de burgemeester op het gebied van openbare orde en veiligheid. Ook wordt gestart met de implementatie van het project Bondgenoten.

Regionaal

Regionale aanpak zorgfraude Gelderland-Zuid

In 2025 is in regionaal verband onderzoek gedaan naar effectieve maatregelen tegen zorgfraude. De aanbevelingen uit het rapport richten zich op het versterken van de basis voor een gezamenlijke aanpak. Een regionale werkgroep, waaraan Tiel deelneemt, werkt deze aanbevelingen verder uit voor toepassing binnen de 13 gemeenten in Gelderland-Zuid.

Gelders Akkoord

In 2025 is het Gelders Akkoord voor weerbaarheid tegen ondermijning opgesteld. Het akkoord is een gezamenlijk initiatief van de provincie Gelderland en de Gelderse gemeenten en vormt een basis voor de aanpak van ondermijning.

Een weerbare overheid vraagt om een brede en duurzame inzet van de hele

gemeentelijke en provinciale organisatie. Dat geldt voor de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad. Ook de samenwerking met inwoners, ondernemers en partners speelt een belangrijke rol.

Het Gelders Akkoord is op 2 februari 2026 bestuurlijk vastgesteld. Inmiddels is de implementatie gestart.

Crisisbeheersing en rampenbestrijding - Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Het herzien van de kostenverdeelsystematiek, de verduurzaming van vastgoed en de regionale en lokale opgave op het gebied van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht zijn ontwikkelingen met lokale impact. De gemeente Tiel neemt deel aan de regionale werkgroep voor de pilot met noodsteunpunten en realiseert in 2026 een eigen lokaal noodsteunpunt.

Nationaal

Vuurwerkverbod

De Eerste Kamer heeft de Wet veilige jaarwisseling op 1 juli 2025 aangenomen. De wet is op 1 augustus 2026 in werking getreden. Het landelijke vuurwerkverbod voor consumenten geldt daarmee vanaf de jaarwisseling 2026/2027. Categorie F1-vuurwerk, zoals sterretjes en knalerwten, blijft toegestaan.

Voor de uitvoering zijn onder meer een landelijk handhavingsplan en regels voor lokale ontheffingen vastgesteld. De nadeelcompensatie voor de vuurwerkbranche wordt nog verder uitgewerkt. Voor gemeenten ligt de opgave vooral bij de voorbereiding op de uitvoering en handhaving. Daarbij spelen de beschikbare capaciteit en het risico op een verschuiving naar illegaal vuurwerk bij beperkte mogelijkheden voor handhaving een belangrijke rol. De gemeenteraad is met een informatienota geïnformeerd over de voorbereiding op de komende jaarwisseling.

Wet Explosieven voor Civiel Gebruik (Wecg)

Met de uitvoering van de Wet explosieven voor civiel gebruik (Wecg) wordt vanaf 2026 actiever gehandhaafd op de vergunningplicht voor het vervoer van civiele explosieven, waaronder kruit voor sportschutters en andere toegestane gebruikers. Vanaf 1 september 2026 is voor het vervoer van deze stoffen een overbrengingsvergunning nodig. De gemeente waar het transport eindigt, verleent deze vergunning.

Voor gemeenten brengt de Wet explosieven voor civiel gebruik (Wecg) een nieuwe wettelijke taak met zich mee op het gebied van vergunningverlening, toetsing en afhandeling van aanvragen. Daaronder vallen ook de legesheffing en de afstemming met de politie en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

Uitbreiding bevoegdheden openbare orde (digitalisering)

Het kabinet zet in op uitbreiding van bevoegdheden voor burgemeesters en politie om openbare ordeverstoringen te voorkomen. Daarbij ligt de nadruk op het online domein, waar verstoringen steeds vaker ontstaan of worden georganiseerd. Concreet worden de mogelijkheden verruimd om online gegevens te verza-

melen over dreigende ordeverstoringen en om personen in het publieke digitale domein te volgen, na rechterlijke toetsing. De rol van de burgemeester als regisseur van openbare orde wordt daarmee inhoudelijk versterkt, met meer nadruk op informatiegestuurd werken en vroegsignalering, ook online.

4.2 Wijkgericht werken, inwonerparticipatie en regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Excellente dienstverlening

De gemeente Tiel heeft de ambitie om zich te ontwikkelen tot excellente dienstverlener voor haar inwoners en partners (ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere organisaties).

Net als alle andere gemeenten heeft de gemeente Tiel in essentie één doel: ten dienste staan van haar inwoners en partners. Dat doen we door elke dag verschillende publieke diensten aan te bieden. Deze diensten dragen bij aan een fijne stad om te wonen en aan de ondersteuning van inwoners die dat nodig hebben. We willen onze dienstbaarheid naar onze inwoners en partners vergroten door onze publieke dienstverlening te verbeteren.

In de uitvoering van de opgave Excellente Dienstverlening werken we vanuit de drie kernwaarden: vakmanschap, verbinding en vertrouwen met wijkgericht werken als belangrijke pijler.

Wijkgericht werken

In ‘de wijk’ komen veel opgaven, kansen en zorgen samen. Wijkgericht werken draagt bij aan passende oplossingen waarbij we onze inwoners beter van dienst kunnen zijn. We zorgen hiermee voor veerkrachtige wijken.

In de missie om dichter bij onze inwoners te staan, heeft iedere wijk een wijkwethouder en een wijkregisseur. Integraal en sámen met inwoners en andere partners werken we aan wat er in een wijk toe doet: fijn wonen, werken en ontspannen.

Deze kansrijke manier van werken ontwikkelen we verder. Zo komt er voor iedere wijk een wijkplan dat actief onderhouden wordt. Onze wijkregisseurs weten wat er in de wijken gebeurt dankzij een sterk intern- en extern netwerk, waarin zij een aanjagende en regisserende rol hebben.

We ontwikkelen wijkgericht werken verder door. Op dit moment wordt wijkregie vaak ingezet vanuit het ruimtelijk domein. We streven echter naar een meer integrale aanpak, die als voorbeeld kan dienen voor al onze dienstverlening om thema’s als leefbaarheid, veiligheid en toegang tot zorg met elkaar te verbinden in de wijken.

Communicatie en participatie

Onze communicatie ondersteunt het realiseren van maatschappelijke opgaven. We kiezen bewust voor focus en richten ons steeds meer op de uitdagingen en activiteiten uit het Coalitieakkoord.

We willen een open bestuurscultuur, waarbij iedereen kan bijdragen aan de best passende oplossing voor een probleem. Bij relevante opgaven bepalen we samen met management aan het

begin van het traject de inzet van communicatie. Daarbij leggen we de nadruk op projecten met grote maatschappelijke impact, waarbij goede communicatie cruciaal is. Naast reguliere communicatieactiviteiten blijven we flexibel, zodat we kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

We streven naar een integrale benadering van communicatie, participatie en dienstverlening, waarbij onze communicatiestrategie nauw aansluit op het Coalitieakkoord, het strategiedocument Veerkrachtig Tiel en de Toekomstvisie Tiel.

Om zo goed mogelijk besluiten te kunnen nemen - en om ieders belangen, zorgen, kansen en vragen inzichtelijk te maken - vinden we vroegtijdige communicatie en/of participatie belangrijk. De bestuurlijke afweging vindt vervolgens plaats in de raadzaal.

Regionale samenwerking

Samenwerken doen we niet alleen met onze inwoners en maatschappelijke partners, maar ook met medeoverheden. Onze ambitie is hierin een voortrekkersrol te nemen die past bij onze toekomstvisie.

We vinden het belangrijk om 'samen' doelen te bereiken. Via FruitDelta Rivierenland werken we al jaren succesvol samen met andere gemeenten in onze regio aan het creëren van een optimale balans tussen economische groei en brede welvaart in de regio Rivierenland.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
4.2.1	We gebruiken een breed instrumentarium voor burgerparticipatie, waaronder een (digitaal) participatieplatform en burgerpanel. Op deze manier kunnen we samen met onze inwoners actief werken aan beleidsplannen en projecten voor onze stad.	2025	**Op schema** De doorontwikkeling van wijkgericht werken vindt plaats binnen de uitgangspunten van het uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening. Het team wijkregisseurs van de afdeling Inwoners werkt samen met interne en externe partners aan de verdere invulling van deze doorontwikkeling. Via de wijkdeal Tiel-Oost heeft de provincie Gelderland € 73.000 beschikbaar gesteld als cofinanciering voor activiteiten en fysieke aanpassingen in en rond Clubhuis Tiel. De gemeente Tiel en lokale partners dragen het overige deel van de financiering bij. De uitvoering is gestart en wordt in 2027 afgerond.

C = continu proces

4.2.1	*We gebruiken een breed instrumentarium voor burgerparticipatie, waaronder een (digitaal) participatieplatform en burgerpanel.* *Op deze manier kunnen we samen met onze inwoners actief werken aan beleidsplannen en projecten voor onze stad.*	*2025*	Samen met lokale initiatiefnemers werken we aan drie mogelijke wijkdeals voor Tiel-Noord, Tiel-West en Wadenoijen. Voor de gemeentelijke cofinanciering zoeken we naar mogelijkheden binnen bestaande (project)budgetten. Bij leefbaarheidsinitiatieven kijken we voortdurend naar mogelijkheden voor regionale en landelijke subsidies en fondsen, als aanvulling op bestaande budgetten. Een voorbeeld is het Vitaliteitsfonds vanuit de Regio Deal. In het derde kwartaal van 2026 is het inwonerspanel met 66 nieuwe leden uitgebreid. Het panel telt daarmee in totaal 459 leden. In dit kwartaal zijn drie vragenlijsten uitgezet onder het inwonerspanel, gericht op het antidiscriminatiebeleid, het participatiebeleid en de gemeentelijke dienstverlening. De verkregen inzichten worden betrokken bij de verdere beleidsontwikkeling en verbetering van de dienstverlening.
4.2.4	Wij brengen de politiek dichter bij de burgers. Door bijvoorbeeld meer te communiceren over wat we doen en waarom. We komen ook letterlijk dichterbij door bijeenkomsten van ons college van burgemeester en wethouders en de informatieve raadscommissies ook buiten het stadhuis en de raadzaal te houden.	C	**Op schema** Voor de Hertogenwijk, een buurt in Tiel-West, is ambtelijk ervaring opgedaan met het doorontwikkelen van bestaande wijkplannen. Op basis van bestaand beleid is datagedreven werken de huidige situatie en gewenste toekomstige ontwikkeling. Het beeld wordt verrijkt met inzichten van inwoners, andere belanghebbenden en professionele partners. De aanpak in de Hertogenwijk wordt uitgebreid naar alle wijken. Het doel is om medio 2027 voor alle wijken en dorpen over een integraal wijkplan te beschikken. Participatiebijeenkomsten vinden zoveel mogelijk plaats in de wijken zelf, dicht bij de inwoners. Team Communicatie en wijkregie adviseren over de aanpak van de participatie. De betrokken afdelingen bepalen de inhoud.

4.2.5	We nemen in de realisatie van de ambities voor onze stad bestuurlijk en ambtelijk actief deel aan regionale, provinciale en landelijke netwerken. Op landelijk en provinciaal niveau participeren we actief in de netwerken van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).	C	**Op schema** We nemen actief deel aan bijeenkomsten van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) op landelijk en provinciaal niveau. We participeren in de M50, een netwerk van middelgrote gemeenten. Met gemeenten uit de regio bouwen we verder aan een stevig samenspel, onder meer via collegebezoeken, samenwerking met de RS4-gemeenten en deelname aan de regioreis. Binnen het samenwerkingsverband Regio Rivierenland wisselen we met andere gemeenten kennis en ervaring uit over wijkgericht werken en leefbaarheid.
4.2.6	We zetten in op lobby en verbinding richting Regio Rivierenland, de provincie Gelderland en de rijksoverheid. Ook kijken we in gelegenheidscoalities hoe we onze gezamenlijke ambities kunnen waarmaken. Daarnaast willen we meer kennis en ervaringen uitwisselen met de centrumgemeenten in Gelderland (Doetinchem, Harderwijk en Zutphen) en worden we actief lid van het M50-platform van middelgrote gemeenten in Nederland.	C	**Op schema** We investeren in de relaties en het netwerk van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de M50, de provincie Gelderland en de gemeenten in Regio Rivierenland. Daarnaast zetten we volop in op samenwerkingen tussen gemeenten en de Rijksoverheid. We hebben als gemeente, al dan niet samen met Regio Rivierenland, diverse werkbezoeken georganiseerd voor Statenleden, Tweede Kamerleden en vertegenwoordigers van ministeries. We werken in de regio proactief samen aan het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief, het gebiedsproces Geldermalsen Oost – Tiel West en een verkennend onderzoek naar een breder mobiliteitspakket tussen Geldermalsen en Tiel. Door regionale samenwerking verbeteren we onze plannen en vergroten we onze kansen voor cofinanciering.

4.2.7	Wensen en behoeften over de openbare ruimte zijn opgehaald bij bewoners en vertaald in wijkplannen met concrete acties die integraal worden uitgevoerd. De leden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad gaan actief de wijken bezoeken.	C	**Op schema** De wensen en behoeften van inwoners vertalen we voortdurend naar concrete maatregelen en wijkplannen. Jaarlijks bepalen we per wijk welke acties en aandachtspunten nodig zijn (zie ook punt 4.2.4). Team Wijkregie gebruikt de wijkbudgetten vooral voor sociaal-maatschappelijke activiteiten in de wijken. Een beperkt deel van het budget wordt gebruikt voor fysieke projecten in de openbare ruimte. In 2026 zijn al twee opschoondagen georganiseerd met als thema 'Opruimen en ontmoeten'. Later dit jaar volgen nog twee en mogelijk drie opschoondagen. We organiseren de dagen samen met betrokken partners, zoals woningcorporaties, Avri en Mozaïek. Een deel van het incidentele budget voor wijkwensen uit 2025 is overgeheveld naar 2026 en onder meer gebruikt voor het herstel van historische bankjes in het Kalverbos. Het resterende budget is bestemd voor projecten die in 2026 worden uitgevoerd. We hebben van de provincie Gelderland een subsidie van € 250.000 ontvangen voor de ondersteuning van leefbaarheidsinitiatieven. Het gaat om kleinschalige activiteiten op het gebied van sport, cultuur en sociale verbondenheid.
4.2.8	We organiseren jaarlijks, namens de gemeenteraad, een 'Kijk in de Wijk'. Op deze manier komt de gemeenteraad op een informele manier in contact met onze bewoners en zien zij meteen wat er speelt en leeft in de wijk.	C	**Op schema** De gemeenteraad heeft het proces rondom het initiatief 'Kijk in de Wijk' geëvalueerd, waarbij de toekomstige inzet en ambitie nog moet worden bepaald.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Lokaal niveau

Motie Automatische Externe Defibrillatoren (AED's)

In februari 2026 is de motie om het onderhoud van Automatische Externe Defibrillators (AED's) structureel te borgen aangenomen. Met de eerste voortgangsrapportage 2026 is € 5.000 beschikbaar gesteld voor het onderhoud van AED's in Tiel in 2026.

Met Stichting Heartsafe Tiel, de grootste 'eigenaar' van openbare AED's in Tiel, worden afspraken gemaakt over de inzet van deze middelen voor het onderhoud aan de AED's. Vanaf 2027 wordt structureel € 5.000 opgenomen in de begroting voor het onderhoud van AED's.

Het college onderzoekt samen met organisaties en bekende partners hoe vanaf 2027 een dekkend netwerk van burgerhulpverleners en AED's in Tiel kan worden ingericht. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek worden de financiële en andere gevolgen in beeld gebracht en is mogelijk een uitwerking tot een raadsvoorstel noodzakelijk.

Wijkaccommodatiebeleid

Rekening houdend met onder meer de motie uit eind 2022 over wijkaccommodatiebeleid en de ontwikkelingen die daarop zijn gevolgd, wordt gewerkt aan een toekomstbestendig kader voor de wijkaccommodaties in Tiel.

Het streven is te komen tot een meer uniform kader voor alle betrokken accommodaties. De strategie en kaders zijn inhoudelijk uitgewerkt. Op basis van die uitwerking wordt een proces ingericht om de gemeenteraad actief te betrekken ter voorbereiding op besluitvorming hierover eind 2026 of begin 2027.

Regionaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Nationaal niveau

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Financiële afwijkingen

Binnen dit programma rapporteren we de volgende afwijkingen van de begroting van meer dan € 75.000.

Onderwerp	**2026**
Wachtgeldverplichting college	1.514 N
Vrijval incidentele middelen woningbouwversnelling	300 V
Frictiekosten ontvlechting VRGZ/GGD	74 N
Totaal afwijkingen programmabudgetten	***1.288N***
Budgettair neutrale mutaties:	
Kosten opvang Oekraïners	648
Subsidie ondersteuning leefbaarheidsinitiatieven	250
Overige verschillen < 75k	13

Algemene baten en lasten

Algemene dekkingsmiddelen

Binnen dit programma rapporteren we de volgende afwijkingen van de begroting van meer dan € 75.000.

Onderwerp	2026
Extra lasten salarissen en inhuur	586N
Incidentele vrijval budget organisatie ontwikkeling	337V
Spuk Kot Overhead	175V
Minder huurinkomsten gemeentehuiscomplex als gevolg van komst BOA's	123N
Algemene uitkering	1.141N
Bijdrage BSR	90V
Overige mutaties < € 75.000	35V
Totaal afwijkingen algemene dekkingsmiddelen	***1.213N***
Investeringen	
Toegangsverleningssysteem stadhuiscomplex (dekking kapitaallasten t.l.v. reserve MMP)	662

Toelichtingen

Salarissen en inhuur

De krapte op de arbeidsmarkt leidt er toe dat we ook in 2026 nog een flink aantal vacatures hadden. Om het werk toch gedaan te krijgen hebben we er voor gekozen om een aantal daarvan in te vullen met inhuur van derden. Daarnaast waren er knelpunten en extra werkzaamheden die extra inhuur van personeel noodzakelijk maakten.

Voor een groot deel konden we de extra inhuur opvangen uit vacaturegelden, extra inkomsten of andere bronnen. Uiteindelijk blijft onder aan de streep een bedrag van € 586.000 over waarvoor we geen directe dekking hebben.

Overigens lukt het de afgelopen periode steeds beter om vast personeel in dienst te nemen, waardoor we de inhuur van derden al flink hebben teruggebracht.

Algemene uitkering

Over de uitkomsten van de meicirculaire hebben we u een informatienota toegestuurd. Deze uitkomsten verwerken we in deze voortgangsrapportage. Daarbij laten we de ontvangen extra middelen voor loon- en prijsstijgingen en voor enkele taakmutaties vrijvallen, hetzij omdat deze al zijn verwerkt in de budgetten, hetzij omdat ze niet nodig zijn. De gevolgen vanuit de meicirculaire voor het begrotingssaldo 2026 is daarmee € 546.000 negatief.

Vervolgens is op Prinsjesdag de septembercirculaire verschenen. Ook deze leidt tot een negatieve bijstelling.

In de eerste plaats is er minder overschot op het BTW-compensatiefonds dan in eerdere jaren, dit leidt tot een nadeel van € 360.000.

Daarnaast zijn er tegenvallers in onze eigen maatstaven, ook in verhouding tot de groei op landelijk niveau. Dit zorgt voor nog een extra tegenvaller van € 490.000.

Hiertegenover staan enkele extra bedragen voor taakmutaties, die we deels wel en deels niet nodig hebben. We kunnen een bedrag van € 255.000 laten vrijvallen ten gunste van ons resultaat. Daarmee komt het resultaat van de septembercirculaire voor deze voortgangsrapportage uit op € 595.000 nadelig.

In totaal leiden beide circulaires tot een nadeel van € 1.141.000 voor 2026.

De gevolgen van de circulaires in de jaren vanaf 2027 hebben we toegelicht in de programmabegroting 2027-2030.

Lagere bijdrage aan de BSR

Uit de tweede bestuursrapportage 2026 van Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) blijkt dat de deelnemersbijdragen lager uitvallen dan begroot. Voor gemeente Tiel betekent dit een voordeel van circa € 90.000 in 2026. De lagere bijdrage wordt onder andere veroorzaakt door hogere opbrengsten uit invordering, lagere proceskostenvergoedingen en lagere kapitaallasten. Daarnaast profiteert BSR van schaalvergroting door de toetreding van nieuwe gemeenten. Tegelijkertijd brengt deze uitbreiding organisatorische uitdagingen met zich mee, waaronder een toenemende behoefte aan externe inhuur en investeringen in de bedrijfsvoering van de BSR.

Spuk Kinderopvangstoeslag

Vanuit de Spuk Kot ontvangen we een bijdrage ter dekking voor de toegerekende overheadkosten.

Organisatie ontwikkeling

Het restant van het in 2026 beschikbaar gestelde budget kan in 2026 incidenteel vrijvallen. Het budget is in 2026 reeds ingezet voor de uitvoering van veerkrachtig Tiel 2.0 en de formatieve inrichting van de afdeling Bedrijfsvoering.

Paragrafen

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Tiel heeft een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, riolering, groen, civiele kunstwerken, gebouwen en andere zaken. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op verschillende beleidsterreinen zoals veiligheid, vervoer, recreatie, onderwijs en welzijn.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in beleids- en beheerplannen. Voor openbare ruimte zijn deze nu verwerkt in een Jaarplan Openbare ruimte (JOR). Voor ons vastgoed gaan wij het komende jaar ook hiermee aan de slag.

In deze paragraaf gaan we in op de laatste ontwikkelingen en de voortgang van de planning van het Jaarplan Openbare ruimte (JOR).

Openbare ruimte

Ontwikkelingen

Voor wegen, openbaar groen, begraafplaatsen en verlichting zijn in 2024 beheerplannen vastgesteld. Samen met het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) en het Beheerplan Civiele Kunstwerken kijken we welke projecten integraal uitgevoerd kunnen worden.

Het geheel aan integrale en sectorale projecten worden verwerkt in een jaarlijks opgesteld onderhoudsplan (JOR). Onderstaand wordt de voortgang van de planning aangegeven.

Voortgang planning

Project	Jaar uitvoering	Bedrag (x € 1.000)	Voortgang
Herinrichting en onderhoud Nieuwe Tielseweg (Oost/West)	2024-2027	10.557	Conform planning
Fase 1: Waardenburglaan-Teisterbantlaan	Q3 2025-Q1 2026		
Fase 2: Teisterbantlaan-Brugstraat	start Q3 2026		
Fase 3: Brugstraat-Rechtbankstraat	2027		
Rioolvervanging Roos Vosstraat	2026	968	Aangepaste planning
Rioolvervanging Jhr. A.W. van Borsselestraat Wadenoijen	2027	500	Aangepaste planning
Inrichting fietsvoorziening Passewaayse Hogeweg (inclusief omzetten persriool naar vrijverval afhandeling van onderzoek)	2027	1.396	In voorbereiding
Rioolvervanging Dodewaardlaan	2026	292	Herziene planning uitvoering start Q2
Baggerwerkzaamheden havens	2025-2026	650	Gereed veerstoep. Waal- en glashaven in voorbereiding
Reconstructie kruising Papesteeg/ Teisterbantlaan (rotonde)	2025 en verder	1.892	Tijdelijke inrichting gereed. Afronding na woningbouw.
Revitalisering Wadenoijenlaan e.o. (Tiel-West)	2025-2027	13.000	Uitvoering gestart Q3 2025
Revitalisering Binnenstad (centrum)	2025-2027	8.220	Conform aangepaste planning
Rioolvervanging Gasthuislingelaan	2026	865	Aangepaste planning
Rioolvervanging Stationsweg-Stationsplein	2028	776	Herziene planning, relatie Veilingkwartier
Herinrichting en onderhoud Inundatiekanaal (Tiel-West)	2026	786	Aangepaste planning
Rioolvervanging Dr. Asjeslaan	2027	3.000	Conform planning
Rotonde Schaarsdijkweg	2027	400	Conform planning

Rioolvervanging en vergroening Thorbec-kestraat	2026	780	Conform planning
Rioolvervanging Daver	2027	188	In voorbereiding
Rioolvervanging Pijnacker-Hordijkstraat	2027	435	In voorbereiding
Speelplek Hertog Arnoldstraat	2026	258	In voorbereiding
Herinrichting Teisterbantlaan	2027	786	In voorbereiding
Wateroverlast De Praam	2027	300	Gepland
Wateroverlast De Hennepe	2027	307	Gepland
Renovatie/relinen riolering Papesteeg	2025	700	In uitvoering
Rotonde Havendijk-Grotebrugsegrintweg	2026	70	In voorbereiding
Aanplant bomen langs Fietspaden Passewaaij	2026	200	Gereed
Tiel fietsvriendelijk	2025-2026	3.000	In uitvoering

Vastgoed

Ontwikkelingen

We gaan de grond aan de Kellenseweg (nabij Koelenhofstraat 1-5) verkopen via een openbare selectieprocedure.

De verzekeraar en wij hebben opdracht gegeven voor een risicoanalyse en het voorkomen van schade aan het pand Achterweg 2. Het inspectierapport is opgeleverd. We gaan aan de slag met de opmerkingen uit het inspectierapport. Hiervoor is een bedrag van € 25.000 nodig. Deze kosten worden gedekt uit de onderhoudsreserve voor de Achterweg 2.

Bij de restauratiewerkzaamheden van de St. Maartenskerktoren is gebleken dat de toren slechter is dan eerder was voorzien. Hierdoor zijn aanvullende restauratie-werkzaamheden noodzakelijk. De extra investeringslasten voor de gemeente bedragen circa € 300.000. Door deze werkzaamheden nu direct mee te nemen in de uitvoering wordt de toren veilig en duurzaam gerestaureerd en worden toekomstige herstelkosten zoveel mogelijk voorkomen.

De gemeente werkt binnen de opgave Energie-efficiënte overheid verder aan het verduurzamen van de vastgoed-portefeuille. Daarbij wordt ingezet op energiebesparing, het verbeteren van de energieprestaties van gebouwen en het verminderen van de CO2-uitstoot. In de komende periode worden kansen voor verduurzamingsmaatregelen nader onderzocht en waar mogelijk opgenomen in onderhouds- en investeringsplannen.

Bedrijfsvoering

1. Robuust financieel beleid

Wat willen we bereiken?

Financieel staan we er solide voor. De meerjarenbegroting 2026-2029 is voor alle jaren sluitend, met uitzondering van 2028 en 2029. Het tekort in dat jaar wordt vooral veroorzaakt door een landelijke maatregel. Het zogenoemde ravijnjaar is door het Rijk verschoven van 2026 naar 2028. Gemeenten ontvangen daardoor in 2028 een lagere algemene uitkering. Dat is de belangrijkste reden waarom de begroting voor 2028 en 2029 op dit moment nog niet sluitend is.

Het jaar 2025 hebben we afgesloten met een positief resultaat voor bestemming van ruim € 6 miljoen. De voorgenomen ombuigingen voor 2026 worden bijna allemaal gerealiseerd.

Over heel 2026 valt de inflatie naar verwachting hoger uit dan waarmee we rekening hebben gehouden. Op dit moment verwachten we een inflatie tussen 3,0% en 3,2%.

Met sober en doelmatig beleid hebben we een positieve trend ingezet. Dat betekent dat we zorgvuldig keuzes maken, prioriteiten stellen, soms ‘nee’ durven zeggen en samen kijken naar wat wel mogelijk is. We blijven scherp aan de wind zeilen als het om geld gaat.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
5.1.1	De ambities en speerpunten van het coalitieakkoord 2022-2026, aangevuld met actiepunten uit de perspectievennota's en nieuw beleid, vertalen we in de programmabegroting 2023 en volgende jaren. De programmabegroting is een inhoudelijke en financiële uitwerking van onze plannen. We realiseren ons dat we prioriteiten moeten stellen en programmeren onze ambities over de volledige bestuursperiode.	C	**Op schema** We hebben onze ambities vertaald naar concrete acties. In het document Terugblik coalitieperiode 2022-2026 kijkt het college terug op de belangrijkste gebeurtenissen en ontwikkelingen van de afgelopen bestuursperiode, een periode waarin veel in gang is gezet en daadwerkelijk is gerealiseerd.
5.1.2	We gaan voor een sluitende meerjarenbegroting. We durven keuzes te maken en realiseren ons dat de wensen voor onze stad altijd groter zijn dan onze gemeentefinanciën.	C	**Op schema** De gemeenteraad heeft de afgelopen periode de Tielse strategie vastgesteld en daarmee richting gegeven aan de financiële keuzes voor de komende jaren. Voor de begroting 2027 is ingezet op een structureel en reëel sluitende begroting. Daarbij is het begrotingsadvies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gevolgd. Door tijdig te anticiperen en gerichte ombuigingen door te voeren, is een belangrijke stap gezet naar een financieel houdbare meerjarenbegroting. De financiële uitdagingen voor de komende jaren blijven echter groot en vragen om blijvende aandacht en scherpe keuzes.
5.1.3	Om onze ambities te verwezenlijken, zoeken we actief naar subsidies en sponsoren. We investeren hiervoor in onze ambtelijke organisatie.	C	**Op schema** Binnen de formatie is ruimte vrijgemaakt voor een medewerker die zich richt op het binnenhalen van externe middelen. Tussen mei en augustus 2026 hebben we de volgende subsidies ontvangen: • Fietsles nieuwkomers € 5.331 • Renovatie toren Sint Maartenskerk € 491.757 • Werken aan leefbare (kwetsbare) wijken in gemeente Tiel € 250.000 • Fietsveiligheidsmaatregelen Passewaaijpesteeg en fietsstroken Papesteeg € 100.000

C = continu proces

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Regionaal

Geen nieuwe ontwikkelingen.

Landelijk

Financiële onzekerheid

Het zogenoemde ravijnjaar, dat eerst in 2026 werd verwacht, is deels verschoven naar 2028. Hierdoor is het tekort kleiner geworden, maar blijven er op de lange termijn financiële uitdagingen bestaan.

Samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) blijven we bij het Rijk aandringen op structurele oplossingen, ook voor 2028. Het Rijk moet gemeenten tijdig duidelijkheid en voldoende middelen bieden om hun taken goed te kunnen blijven uitvoeren.

Gevolgen inflatie

De inflatie is de afgelopen jaren uitzonderlijk hoog geweest, mede door internationale geopolitieke spanningen. Ook in 2026 valt de werkelijke inflatie hoger uit dan de inflatie waarmee we in de begroting rekening hebben gehouden.

Voor 2026 stijgt de loonvoet sector Overheid in de huidige raming van 4,1% naar 4,2%. Daarnaast nemen de verwachte prijsstijgingen toe van 2,1% naar 2,6%. Deze hogere loon- en prijsontwikkelingen hebben directe gevolgen voor onze kostenstructuur.

De verwachting is dat wij deels worden gecompenseerd via de algemene uitkering, waardoor de financiële impact voor onze organisatie naar verwachting beheersbaar blijft.

2. Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

Wat willen we bereiken?

We willen onze dienstverlening aan inwoners continu blijven verbeteren. De ambities uit de Visie op Excellente Dienstverlening vormen daarvoor het fundament. Met het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 hebben we via veertien projecten concrete verbeteringen doorgevoerd.

Instrumenten zoals het inwonerspanel, de evaluatietool en de wijkmonitor hebben inmiddels een structurele plek in de organisatie. Tegelijk werken we aan optimale besluitvorming binnen ons bestuur en aan een betere bedrijfsvoering.

Toekomstgericht vakmanschap van ambtenaren is één van de grootste uitdagingen voor de komende jaren. We willen medewerkers goed toerusten om hun taken professioneel, toekomstgericht, innovatief en met lef uit te voeren. Dat vraagt om investeringen in werving en selectie, goed werkgeverschap en opleiding en ontwikkeling op alle niveaus van de organisatie. De kwaliteit en veerkracht van onze medewerkers zijn immers bepalend voor het functioneren van de gemeente.

Digitale informatiesystemen zijn onmisbaar voor een goed functionerende gemeente. De kwaliteit van onze dienstverlening en bedrijfsvoering hangt direct samen met de beschikbaarheid en veiligheid van de systemen en met betrouwbare data. Binnen de organisatie groeit het bewustzijn van het belang van informatiebeveiliging.

Om onze weerbaarheid op het gebied van informatieveiligheid en cybersecurity te vergroten, werken we volgens de landelijke Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Dit vraagt om blijvende aandacht en investeringen, zodat onze informatieveiligheid ook in de toekomst op orde blijft.

De ontwikkelingen rond kunstmatige intelligentie (AI) volgen we nauwlettend. We onderzoeken zorgvuldig hoe AI onze processen kan ondersteunen. De menselijke maat staat daarbij centraal.

Wat gaan we ervoor doen?

	Actie	Jaar	Voortgang
5.2.1	Onze ambtelijke organisatie breiden we uit. Dat is nodig om het fundament weer op orde te brengen. We stellen structureel budget beschikbaar voor het aantrekken van nieuwe medewerkers.	C	**Op schema** Openstaande vacatures worden vervuld. Sommige vacatures zijn moeilijk te vervullen en we zien dat ook de externe markt niet altijd meer een oplossing biedt. In het najaar van 2025 is gestart met een pilot waarbij een recruiter wordt ingezet voor de werving van moeilijk vervulbare functies, met name binnen het fysieke domein. De pilot loopt tot juni 2026 en wordt daarna geëvalueerd. De eerste resultaten zijn zichtbaar. Door gerichte werving en een actiever benaderingsproces lukt het om vacatures beter in te vullen. De arbeidsmarkt blijft krap, maar de ingezette maatregelen zorgen voor een betere aansluiting tussen vraag en aanbod.

C = continu proces

5.2.2	We ontwikkelen actieve arbeidsmarkt-communicatie om talentvolle medewerkers te werven en investeren tegelijkertijd in het leren en ontwikkelen van al onze medewerkers.	C	**Op schema** Met gerichte recruitmentcampagnes is de gemeente Tiel goed zichtbaar op de arbeidsmarkt. Via de website **bouwen-aan-tiel.nl** spreken we met name latent werkzoekenden aan (mensen die niet actief op zoek zijn naar een nieuwe baan, maar wél openstaan voor een kans als die zich aandient). We investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de leergang Excellente Dienstverlening die door alle medewerkers gevolgd wordt en aan de training en ontwikkeling van onze afdelingsmanagers en teamleiders. Ook is de komst van de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en de collega's van de Bedrijfsvoerings-organisatie West-Betuwe (BWB) voorbereid, zodat zij zich van harte welkom voelen in Tiel.
5.2.4	Om de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren, gaan we onze servicenormen herwaarderen en de klantgerichtheid bevorderen.	C	**Op schema** De uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 (14 projecten) loopt op schema. De servicenormen zijn geactualiseerd. Bezoekers waarderen onze dienstverlening aan de balie met een 8,9. Zij ervaren snelle, vriendelijke en deskundige hulp die merkbaar bijdraagt aan excellente dienstverlening.
5.2.5	We gaan informatiebeveiliging beter verankeren. We vergroten organisatiebreed de bewustwording, nemen maatregelen om digitale inbreuken vroegtijdig te kunnen ondervangen en versterken de beveiliging van onze informatiesystemen.	C	**Op schema** Door toenemende cyberdreigingen, verdere digitalisering en strengere wetgeving blijft aandacht nodig voor digitale weerbaarheid, ketenbeveiliging, incidentrespons en een zorgvuldige omgang met (gevoelige) persoonsgegevens. Het veilig en verantwoord gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) krijgt steeds meer aandacht. Vastgestelde richtlijnen en AI-beleid geven kaders voor het gebruik van AI-toepassingen, de bescherming van gegevens en het voorkomen van risico's. De kaders sluiten aan bij de uitgangspunten voor informatiebeveiliging en privacy en bieden medewerkers houvast in de praktijk. De ENSIA-verantwoording is succesvol afgerond. De organisatie heeft daarmee aangetoond dat zij in de basis voldoet aan de gestelde eisen voor informatiebeveiliging.

5.2.6	De richtlijnen voor cybersecurity worden steeds strenger. In 2023 is de Network and Information Security Directive, beter bekend als de NIS2-richtlijn, in werking getreden. Deze richtlijn is gericht op een verbetering van de digitale en economische weerbaarheid.	C	**Op schema** De Europese NIS2-richtlijn wordt in Nederland ingevoerd via de Cyberbeveiligingswet (Cbw), die naar verwachting in het derde kwartaal van 2026 in werking treedt. In 2026 bereiden we ons verder voor op deze nieuwe wet. Daarbij besteden we nadrukkelijk aandacht aan de invulling van de zorgplicht en meldplicht. Relevante beleidsstukken worden geactualiseerd en taken, rollen en verantwoordelijkheden scherper vastgelegd. Bestaande processen en maatregelen beoordelen we en scherpen we waar nodig aan. Zo kunnen we aantoonbaar voldoen aan de eisen voor risicobeheersing, incidentmanagement en digitale weerbaarheid.
5.2.7	In 2025 en 2026 werken we aan de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 (14 projecten).	C	**Op schema** De uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening 2025-2026 loopt op schema. Onderstaande concrete resultaten zijn opgeleverd of gestart: Het inwonerspanel is gerealiseerd. • Welkomstpakketten voor nieuwe inwoners zijn geïntroduceerd binnen het project Warm Welkom. • De wijkcoalities en wijkanalyses zijn gestart. • De wijkmonitor is gerealiseerd, inclusief de start van de leefbaarheidsmonitor. • Via het project Evaluatietool halen we feedback van inwoners op over afspraken bij de balies in het stadhuis. • De verkenning naar het project 'Optimalisatie Inwonerscontact' is gestart. • Negentien teams uit de ambtelijke organisatie hebben de leergang Excellente Dienstverlening afgerond. De laatste teams volgen de leergang in het najaar van 2026. • De servicenormen zijn geactualiseerd. • De eerste maatregelen voor de aanpak van de ontvangstruimte in het stadhuis zijn uitgevoerd.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Op ieder programmaonderdeel heeft de gemeente te maken met een continue ontwikkeling van de omgeving. Het gaat hier om (beleids)ontwikkelingen op zowel lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Lokaal

Datagedreven werken

Datagedreven werken is een ontwikkeling die volop in de spotlights staat. Dat zien we niet alleen in onze organisatie, maar ook bij onze samenwerkingspartners. We hebben een datateam dat in staat is om actief de afdelingen te ondersteunen in het datagedreven werken. Datagericht Werken is ook één van de pijlers uit het uitvoeringsprogramma Excellente Dienstverlening. Via dit uitvoeringsprogramma leveren we diverse concrete tools op om meer datagericht te kunnen werken zoals Tiel in Cijfers, de wijkmonitor en een evaluatie-tool voor het ophalen van inwonersfeedback.

We werken aan een nieuw dataplatform om de datakwaliteit verder te verhogen en op termijn het datagedreven werken over nog meer teams en afdelingen uit te kunnen breiden.

Regionaal

Binnen Jeugdhulpregio Rivierenland werken we aan een regionaal dashboard om ontwikkelingen te volgen en gegevens tussen gemeenten te vergelijken.

Landelijk

Geen nieuwe ontwikkelingen

Gerealiseerde acties coalitieakkoord

Hieronder de lijst van gerealiseerde acties t/m de tweede voortgangsrapportage 2026

In de jaarrekening 2025 zijn de gerealiseerde acties tot en met 2025 vervallen. De nieuw opgevoerde acties in de begroting 2026 zijn doorgenummerd.

Er is gekozen voor doornummering om de acties die voortkomen uit het coalitieakkoord 2022-2026 synchroon door de meerjarenbegroting te laten lopen. U treft dus geen lege regels aan in de tabellen “Wat gaan we ervoor doen?”. Nieuwe acties die een directe relatie hebben met bestaande acties zijn zoveel mogelijk samengevoegd. Geheel nieuwe uit te voeren acties voor de begroting 2026 zijn doorgenummerd.

Lijst met vervallen acties

Programma	Vervallen actienummers t/m de 2e voortgangsrapportage 2026
Leefomgeving	1.1.1, 1.1.2, 1.1.3, 1.1.9,1.1.11, 1.1.12 en 1.2.2
Vitale Stad	2.1.3, 2.3.4, 2.3.5, 2.3.8, 2.3.9 en 2.4.10
Mens en Samenleving	3.1.1, 3.1.6, 3.3.9, 3.3.11 en 3.3.12
Inwoners	4.1.5 en 4.1.7

Programma: Leefomgeving			
	Actie	**Jaar**	**Voortgang**
1.1.1	We hebben al een grote veegwagen om onkruid en zwerfafval op te ruimen. Maar die veegwagen kan niet op de kleinere paden. Daarom schaffen we een kleine veegwagen en een borstelmachine aan om het onkruid op verharding beter en effectiever te bestrijden.	2023	Vooruitlopend op de aanschaf, is gekozen voor de inhuur van een kleine veegwagen waarmee we momenteel werken om het onkruid op verharding beter en effectiever te bestrijden. De borstelmachine is aangeschaft en vanaf mei 2023 operationeel.
1.1.2	Het opruimen van zwerfafval lukt ons niet alleen. We hebben de hulp van onze inwoners hard nodig. Bij het schoon en netjes houden van Tiel krijgen we als gemeente ondersteuning van een groot aantal vrijwilligers. Daar zijn we dankbaar voor want deze mensen zijn onmisbaar voor onze stad. In onze waardering voor hun inzet, bieden we onze vrijwilligers toegang tot goed materiaal en de mogelijkheid van een vergoedingsregeling. Voor het geven van een positieve impuls aan het (vrijwillig) meewerken van inwoners bij het onderhouden van de openbare ruimte, maken we extra middelen vrij.	C	De inzet van vrijwilligers bij het schoon en netjes houden van Tiel wordt gecoordineerd door Stichting Duurzaam Rivierenland en Tiel Tip Top. Deze organisaties hebben een subsidie toegekend gekregen voor een periode van drie jaar.
1.1.3	Grote evenementen zorgen voor veel (zwerf)afval. Om dit te beperken gaan we afspraken maken met de organisatoren van deze evenementen.	2023	Bij het verlenen van een evenementenvergunning is vastgelegd dat het terrein schoon achter gelaten moet worden. Sinds dit jaar wordt het terrein waar het evenement plaatsvindt voor- en achteraf geïnspecteerd. Met ingang van 1 juli 2023 is vanuit de landelijke Regeling kunststofproducten voor eenmalig gebruik een verbod op het eenmalig gebruik van kunststof drinkbekers. Deze reductiemaatregel zorgt voor een vermindering van (plastic) zwerfafval.

1.1.9	We vinden het belangrijk dat de fietspaden in onze gemeente in goede staat zijn. In fases geven we invulling aan het plan 'Tiel Fietsvriendelijk' waarbij we inzetten op het versneld inspecteren van alle fietspaden en oplossen van acute knelpunten. In het behalen van een optimaal resultaat met zo min mogelijk overlast voor de weggebruiker, combineren we waar mogelijk het onderhoud aan de fietspaden met overige onderhoudswerkzaamheden.	2024	Acute knelpunten zoals wortelopdruk (wortelgroei in de wegconstructie) op de fietspaden, zijn eind 2024 opgelost.
1.1.11	Met het project Tiel Speelt zorgen we voor voldoende fijne speelplekken voor alle kinderen van 0-12 jaar in Tiel. Bewoners beheren en onderhouden deze speelplekken. In 2024 hebben we de ambitie om de resterende 34 speelplekken over te dragen. Na de evaluatie, die eind 2024 plaatsvindt, wordt een besluit genomen of en hoe we verder gaan met de overdracht van speelplekken.	2024	Vanaf oktober 2025 is het beheer en onderhoud van 40 van de 68 speelplekken overgedragen aan bewoners. Het project Tiel Speelt is afgerond en de gemeenteraad is over de bevindingen geïnformeerd.
1.1.12	Wensen en behoeften over de openbare ruimte zijn opgehaald bij bewoners en vertaald in wijkplannen met concrete acties die integraal worden uitgevoerd.	2025	Opgenomen in programma 4; 4.2.7
1.2.2	We willen een gastvrije stad zijn voor inwoners en bezoekers. Daarom verhogen we de parkeertarieven niet.	2024	We hebben de parkeertarieven niet verhoogd, met uitzondering van de jaarlijkse indexatie voor parkeervergunningen.

Programma: Vitale Stad			
	Actie	**Jaar**	**Voortgang**
2.1.3	Starters en jonge gezinnen op de woningmarkt bieden we meer kansen, door het inzetten van startersleningen.	2024	De nieuwe verordening voor de Starterslening is op 1 maart 2024 in werking getreden. Dit heeft dit jaar geleid tot het toewijzen van 25 startersleningen.
2.3.4	We zetten ons in voor de komst van een bioscoop.	2025	Het onafhankelijk onderzoek is afgerond. De gemeente Tiel heeft besloten niet verder te werken aan de komst van een bioscoop op de locatie van de oude bibliotheek.
2.3.5	Voor het nog aantrekkelijker maken van ons Flipje- en Streekmuseum investeren we verder in de herinrichting met de vijf verhaallijnen: • Romeinen en Bataven (Prehistorie en Oudheid) • Middeleeuwen en Hanzesteden • Tweede Wereldoorlog en wederopbouw • Flipje en de fruitindustrie • Het hedendaagse Tiel	C	In 2025 is de verhaallijn Prehistorie en Oudheid toegevoegd aan de vaste expositie van het Flipje- en Streekmuseum. De verhaallijn Het hedendaags Tiel is in 2025 ontwikkeld en in januari 2026 geopend. Daarmee zijn de vijf verhaallijnen gerealiseerd.
2.3.8	We richten binnen het Flipje- en Streekmuseum een Tweede Wereldoorlog bezoekerscentrum in en sluiten aan bij de internationale Liberation Route. We vieren en herdenken dit jaar 80 jaar vrijheid.	2024	Het Tweede Wereldoorlog Informatiecentrum in het Flipje- en Streekmuseum is geopend. We hebben ons aangesloten bij de internationale Liberation Route ter herdenking van de Tweede Wereldoorlog. Deze route is sinds 3 mei 2024 online beschikbaar met wandel- en fietsroutes langs plekken van herinnering in de gemeente Tiel en Rivierenland. Voor de herdenking van 80 jaar vrijheid zijn plannen opgesteld voor de viering hiervan op 5 mei 2025.
2.3.9	We maken een Meerjarenplan voor de toeristische promotie van onze stad. Wij zetten onze promotie in voor bezoekers, bewoners en bedrijven. Voor de toeristische promotie van onze stad maken we gebruik van citymarketing. Hiervoor gaan we met onze inwoners en ondernemers samenwerken in een platform. We maken hierin concrete plannen en leggen verbindingen om het merk 'Tiel' te versterken.	2024	Voor de promotie van onze stad bij bezoekers, bewoners en bedrijven (3B's) hebben we samen met de Ondernemers Coöperatie Tiel (OCT), Hart van Tiel (HvT) en het Flipje- en Streekmuseum de Stichting Promotie Tiel opgericht. In september 2024 heeft de Stichting Promotie Tiel haar ambassadeurs en het marketingplan gepresenteerd. Voor de uitvoering van dit plan is subsidie verleend.
2.4.10	Langs de A15 komt de 'De langste boomgaard' van Europa: 33 kilometer aan fruit-, laan- en sierbomen geplant in de groene strook tussen de A15 en het geluidsscherm van de Betuweroute. We nemen dit mee in het OER-programma (Opwek Energie op Rijksgrond 2.4.6).	2024	Actie is opgenomen in 2.4.6

Programma: Mens en Samenleving			
	Actie	**Jaar**	**Voortgang**
3.1.1	We draaien de bezuiniging op de individuele inkomenstoeslag terug. De inkomenstoeslag bedroeg 35% van de bijstandsnorm en gaat terug naar 40%.	2023	De individuele inkomenstoeslag is vanaf 2023 structureel 40% van de bijstandsnorm. De toeslag wordt jaarlijks eenmalig uitgekeerd.
3.1.6	Het mantelzorgcompliment in de vorm van een Flippas verhogen we van 75 euro naar structureel 125 euro per jaar.	2024	Het mantelzorgcompliment in de vorm van een Flippas is verhoogd naar structureel € 125,00 per jaar. Er zijn meer complimenten uitgedeeld. We weten mantelzorgers steeds beter te bereiken.
3.3.9	We onderzoeken de mogelijkheden om de financiële lasten te verlagen voor maatschappelijke en non-profit organisaties die volledig op vrijwilligers draaien, zoals sportverenigingen en buurthuizen.	2024	De gemeenteraad heeft in februari 2025 de 'Deelverordening Compensatie 50% OZB Verenigingen, Tiel 2024- 2027' vastgesteld. Het doel is om structurele lastenverlichting te bieden aan verenigingen, zodat het verenigingsleven voor inwoners betaalbaar en toegankelijk blijft en de verenigingen financieel gezond kunnen blijven functioneren. Verenigingen met eigen vastgoed kunnen subsidie aanvragen om 50% van de OZB-lasten vergoed te krijgen.
3.3.11	We verkennen de mogelijkheid om een sportolympiade te organiseren.	2025	Het lokale beweegteam Tiel Beweegt heeft geprobeerd om tijdens de herfstvakantie een Sportolympiade met een gevarieerd programma voor jong en oud te organiseren. Hier was geen interesse in.
3.3.12	Voor 2024 en 2025 is budget beschikbaar gesteld om het Volwassenenfonds Sport en Cultuur voort te zetten.	2024 -2025	Er is binnen het budget voor armoedebestrijding ruimte gevonden voor een incidentele verhoging van het budget voor het Volwassenenfonds Sport- en Cultuur in 2024 en 2025. Het aantal inwoners dat gebruikmaakt van dit fonds is ook in de eerste periode van 2025 weer licht gestegen. Daarnaast hebben veel kinderen zwemles kunnen volgen.

Programma: Inwoners			
	Actie	**Jaar**	**Voortgang**
4.1.5	In 2022 besteden we de camera's voor toezicht op de openbare orde opnieuw aan en starten we de evaluatie van het huidige cameratoezicht. De camera's worden begin 2023 vervangen en de evaluatie loopt in 2023 door.	2023	Alle camera's zijn geëvalueerd, met als laatste die in het centrum. De aanbesteding en implementatie van nieuwe camera's heeft veel ambtelijke capaciteit gekost en de aanschaf heeft tot eenmalige overschrijding van het budget geleid.
4.1.7	We stellen een lokale uitvoeringsagenda op om huiselijk geweld en kindermishandeling tegen te gaan en voeren die vervolgens uit.	2024	De lokale aanpak tegen huiselijk geweld en kindermishandeling is vastgesteld. De uitvoering ervan is belegd en de gemeenteraad is geïnformeerd met een informatienota.

Begrotingswijziging

Hieronder het overzicht per programma van alle afwijkingen. Het overzicht is gesplitst in een overzicht met budgettaire consequenties (tabel 1) en een overzicht met de concernbrede budgettair neutrale mutaties, die veelal over meerdere programma's heen lopen (tabel 2).

De overzichten samen vormen de vast te stellen begrotingswijziging.

Zoals in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven zijn hierin de mutaties op de reserves afzonderlijk vermeld. En ook de mutaties in de investeringen en voorzieningen verwerken we in de begrotingswijziging.

Tabel 1: Afwijkingen op programmabudgetten die van invloed zijn op het resultaat

		2026	
Nr.	**bedrag x € 1.000**	**Uitgaven**	**Inkomsten**
1	Leefomgeving	310	466
2	Vitale Stad	236	–
3	Mens en samenleving	726	587
4	Inwoners	1.538	250
99	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-45	-1.245
	Subtotaal baten en lasten	2.765	58
	Mutaties reserves	-68	-27
	Totaal exploitatie	**2.697**	**31**
	Balans		
	Mutaties investeringen	-7.720	361
	Mutaties reserves	-27	-68
	Mutaties voorzieningen	–	–

Tabel 2: Afwijkingen op programmabudgetten die niet van invloed zijn op het resultaat

		2026	
Nr.	**bedrag x € 1.000**	**Uitgaven**	**Inkomsten**
1	Leefomgeving	153	41
2	Vitale Stad	3.848	5.414
3	Mens en samenleving	195	-527
4	Inwoners	-475	-324
99	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	422	1.110
	Subtotaal baten en lasten	4.143	5.714
	Mutaties reserves	2.132	561
	Totaal exploitatie	**6.275**	**6.275**
	Balans		
	Mutaties investeringen	639	639
	Mutaties reserves	561	2.132
	Mutaties voorzieningen	0	0

Notities

Notities

Notities

Gemeente Tiel
Achterweg 2
4001 MV Tiel

Postbus 6325
4000 HH Tiel

(0344) 637 111
gemeente@tiel.nl

www.tiel.nl

© Copyright 2026, Gemeente Tiel.
Alle rechten voorbehouden.

Oktober 2026

www.gaertner-grafischwerk.nl